

ಸಾರಾಂಶ

ಭಾಗ I : ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆಯಾಮಗಳು

1. ಸೀರಿಕೆ

1. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದು ಉತ್ತಮ ಬದುಕಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜನರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಇರುವ ಭೌತಿಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಸ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವರಮಾನದ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಥವಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಧೈಯವೇ ಒಟ್ಟು ವರಮಾನವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ನ್ಯಾಯಯುತ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರದವರು ಹಾಗೂ ಅವರು ವಾಸಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವರಮಾನದ ಹೆಚ್ಚಳದ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಹೀಗಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಸಹಿತವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಗತ್ಯ.

2. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು ಸಮ್ಮಿಲಗೊಂಡು, ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಲಿಲುಕಿ ಖಾಸಗಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ, ಕೊರತೆಗಳೂ, ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸರಾಸರಿ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದವುಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದಾಯ್ದು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರುಸಂಘಟಿಸಿದಾಗ ಹಾಗೂ ಅಂಥ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಅಂಥ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮತೂಕದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗದಲು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅಸಮತೂಕಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಕಾರಣ. ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇಪೈಡಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಗಡಿಭಾಗದ ಪ್ರದೇಶಗಳೆನಿಸಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದವು. ಅವೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಕರ್ನಾಟಕವು ಉತ್ತಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತ್ತು.

3. ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ವಾಸ್ತವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಏನೆ ಇದ್ದರೂ 1999-2000ದ ವೇಳೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನ 16,654 ರೂ.ಗಳಾಯಿತು. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವರಮಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ ಬೀದರ್‌ನಲ್ಲಿ 9902 ರೂ.ಗಳಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 27,984 ರೂ.ಗಳಿಂದ ಅಂಶ ಚಿಂತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಹೆಚ್ಚಳವಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೇ ಆ ಹೆಚ್ಚಳದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತೆಯಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಬೇರೆ

ಬೇರೆ ಘಟಕಗಳ ಕೊಡುಗೆಯಲ್ಲೆಯೂ ಇದೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಿದ್ದರೂ, ಆ ಹೆಚ್ಚಳ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಲ್ಲ. 2000ರ ವೇಳೆಗೆ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಾವರಿಯ ಮೇಲೆ ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಹೂಡಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

4. ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವಣ ಸಮತೋಲನ ಕುರಿತಂತೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು, 1956 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯಾದಂದಿನಿಂದಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೂ 2000ದವರೆಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಗ್ರ ನಿಲುವು ಕಂಡುಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ 2000ನೇ ವರ್ಷದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಡಾ: ಡಿ.ಎಂ. ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು (ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ) ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನಡುವೆ, ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವೆ, ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನಡುವಣ, ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವಣ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಸಂತುಲಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಲು ಇರುವ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

5. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ 2001 ರ ಫೆಬ್ರವರಿ 28 ರಂದು ಮೊದಲನೇ ಹಂತದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಸರ್ಕಾರವು ಕೂಡಲೇ ಆ ಪೈಕಿ ಮೂರನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ತಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವುದು ಸಮಿತಿಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ.

6. ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಮಿತಿಯು ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಸಮಿತಿಯು ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಗಳೊಡನೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇರುವ ಇತರರೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ 16 ಬಾರಿ ಸಭೆ ಸೇರಿತು. ಸಮಿತಿಯು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಲಗಳ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾದ ವಿವಿಧ ಮೂಲಭೂತ ಕನಿಷ್ಠ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿತು ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಭೌಗೋಳಿಕ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಸದಸ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಲು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಹಾಗೂ ಮುಂಬಯಿಗೆ ತೆರಳಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನದ

ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಸಮಿತಿಯು ಸಂಭಾವ್ಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತೀರ್ಮಾನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ಹಿರಿಯ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರೊಡನೆ ಸಮಿತಿಯು ಸಮಾಲೋಚಿಸಿತು.

7. ಅಂತಿಮ ವರದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವರದಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪುಟವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪೂರಕ ಸಂಪುಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 7 ಭಾಗಗಳು, 34 ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಇವೆ. ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ, ಸರ್ಕಾರದ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ

1. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲಣ ಹೂಡಿಕೆ ಇವು ಸೇರಿದಂತೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ನಿವಾರಿಸಲಾಗದು. ಅದೊಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

2. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ ಎಂದರೆ ಮರುಹಂಚಿಕೆ ನ್ಯಾಯದ ಗುರಿಸಾಧನೆಯ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ. ಈ ಗುರಿಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ, ತಳಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಯೋಜನೆಗಳ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಥವಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ.

3. ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವಿತರಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಹಾಗೂ ಶೀಘ್ರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಾರದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಿರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರದೇಶದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೌಶಲ್ಯ, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆ ಸೇರಬೇಕು. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಜನತೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

4. ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದುದಿಲ್ಲವಾಗುವ ಅಸಮತೋಲನವು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಡೆಗಿನ ಸಂಕ್ರಮಣ

ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದುರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

5. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ, ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ನ್ಯಾಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಂಡು, ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಸಮ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

6. ಸಂತುಲಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾದ ಹೂಡಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಬೇಕು. ಆನರ ಒಳತನ್ನು ಪರಮಾವಧಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಮೃದ್ಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಬಹುದು.

7. 1974-79 ರ ರಾಜ್ಯದ ಕರಡು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಳಗೆ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಐದು ಹಾಗೂ ಆರನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಧೈಯಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯನೀತಿ ರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಎಸ್‌ಎನ್‌ಡಿಪಿ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಡತನದತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ತರುವಾಯದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಧೈಯವನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ, 1978-81ನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಿತಿಯು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಮೂರು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ಗುರುತಿಸಿತು: (1) ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರಬೇಕು. (2) ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಯುವಂಥ ಆತಂಕಕಾರಿ ಅಂಶವೊಂದು ಇರಬೇಕು. (3) ಈ ಆತಂಕಕಾರಿ ಅಂಶವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಗತ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಸಾಗಲು ಪ್ರಚೋದಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

8. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಆ ಪೈಕಿ ಮಹತ್ವದವುಗಳೆಂದರೆ (1) ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಒಂದು ಪರಿಗಣನೆಯ ಅಂಶವಾಗಬೇಕು. (2) ವಿಶೇಷ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಜನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು. (3) ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. (4) ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ, ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು/ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಜನರಿಗಿರುವ ಸರಾಸರಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸೌಕರ್ಯ ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಟ್ಟ ಸರಿದೂಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

9. ಅಸಮತೋಲನ ಅಥವಾ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಬೇಕು ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳೊಂದಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಸಮತೋಲನ ಉಂಟುಮಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯನೀತಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

3. ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ನಿಲುವು

1. 1967ರಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಮುಂದಾದದ್ದು. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮುನ್ಸೂಚಕವಾಯಿತು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳೂ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾದ್ದು ಅವುಗಳ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಯೋಜನಾ ನಿರ್ಮಾಣ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವಂಥ ಕ್ರಮಗಳಾಗಿದ್ದವೇ ಹೊರತು ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂಥವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

2. ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು 5ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನಾವಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರೊ.ಎಸ್. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಆ ಸಮಿತಿಯು, ' ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾದುದಾದರೂ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರ ಸೂಚಕಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ತೀವ್ರತರವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿತು. ಇದು, ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಒಂದು ಸೂಚಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ,

ಆರನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಯು (ಎನ್‌ಸಿಡಿಇಎ) ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಆರು ಪ್ರಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ಹೊಸ ವಿಧಾನವೊಂದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿತು.

3. ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗಗಳು, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಬಡತನ, ತಲಾವಾರು ವರಮಾನ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಏರುಪೇರು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದವು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಂಟನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ಹಾಗೂ ತದನಂತರದ ಆಯೋಗಗಳು ವರಮಾನದ ಆದಾಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಅಬಕಾರಿ ಸುಂಕದ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಸೂಚಿ ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿವೆ. ಹಲವು ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗಗಳು, ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಉದ್ದೇಶ ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸಹ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿವೆ.

4. ಎರಡನೇ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವರ್ಗಾವಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳಂಥ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಶೇ.33 1/3 ವೈಬೇಜ್ ನೀಡಿತು.

5. ಪಾಂಡೆ ಸಮಿತಿ, ಚಕ್ರವತಿ, ಸಮಿತಿ, ದಾಂಡೇಕರ್ ಸಮಿತಿಗಳಂಥ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಸಮಿತಿಗಳು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದವು. ಪಾಂಡೆ ಸಮಿತಿಯು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಐದು ಸೂಚಕಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು ಆರು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಐದು ಹಾಗೂ ಆರನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಯಿತು. ಚಕ್ರವತಿ ಸಮಿತಿಯು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು, ದಾಂಡೇಕರ್ ಸಮಿತಿ ಹತ್ತು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದವು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮಿತಿಗಳು/ಆಯೋಗಗಳು ಬಳಸಿದ ಸೂಚಕಗಳ ಪೈಕಿ ಕೆಲವು, ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲೂ, ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ, ಕೃಷಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲಬೂತ ಸೌಕರ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಂಥ ವಿಭಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಗ್ರ ಸಂಯುಕ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಿ(ಸಿಸಿಡಿಐ)ಯನು ತಯಾರಿಸಲು 35 ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು 6ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅನುಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

6. ಹೆಚ್‌ಪಿಪಿ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ, ಹಿಂದುಳಿದಿರುವವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಘಟಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಸಮಿತಿಯು, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸೌಕರ್ಯಗಳು/ಸೇವೆಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವಂತಿರುವುದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲು ಮೊದಲನೇ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮುಂಬೈ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೊಡಗು ಮೈಸೂರು ಕರ್ನಾಟಕ, ಮೈಸೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಬಳಸಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆ/ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿವೆಯೆಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾಗಲೀ ಸರಿಯಾಗದು. ಈಗ ಯೋಜನಾ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹಂತದ ಬದಲು ಮೂಲಭೂತ ಹಂತವನ್ನು ಎಂದರೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಒಂದು ಘಟಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನಡುವಿನ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವಿನ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಮಿತಿಯು ಪರಿಶೀಲನಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣವೇ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಕನ್ನಡವೇ ಆಡುಭಾಷೆಯಾಗಿರುವ ಜನರ ನಡುವೆಯೇ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ತಲೆದೋರಬಹುದು. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆ ಆರಂಭವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅಸಮತೋಲನಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮತೂಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಮಗ್ರ ವರದಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

7. ತೀವ್ರ ಬರಗಾಲ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವವಿಕೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಎನ್‌ಸಿಡಿಐಎ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಬರಗಾಲಕ್ಕೀಡಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಇಲ್ಲ ನಡೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರದೇಶವು, ಬರಗಾಲಕ್ಕೀಡಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆಯೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದು ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ನೀರಾವರಿ ಆಯೋಗವು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಾರ 88 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಬರಗಾಲಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವಂಥವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು, ಹಿಂದುಳಿದವುಗಳೆಂದು ನಾವು ಗುರುತಿಸಿದ 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ವಿವಿಧ ಕೋನಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

4. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನಗಳು ಅಂದು ಮತ್ತು ಇಂದು

1. ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅದರ ಆನುಷಂಗಿಕಗಳಾದ ಉದಾಹರಣೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗತೀಕರಣಗಳ ಫಲವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಪರಿಣಿತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ತಲಾವಾರು ವರಮಾನ ಬಡತನ, ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ/ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವವಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಯ್ದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಸೂಚಕಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲು 1998ಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು, ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ 4ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

2. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನವು 1970-71 ರಲ್ಲಿ 685 ರೂ.ಗಳಿದ್ದದ್ದು 1997-98 ರಲ್ಲಿ 13621 ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಏರಿತು. (ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹೊಸ ಸಂಯೋಜನೆ ಮೇರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವಂತೆ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷವಾದ 1990-2000ದ ಸಾಲಿಗೆ 18561 ರೂ.ಗಳಾಗಿದೆ) ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಿರಲಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಿರಲಿ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಆರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾ), ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಹಾಸನ, ಕೋಲಾರ, ಮಂಡ್ಯ ಹಾಗೂ ತುಮಕೂರು) 1997-98 ರಲ್ಲಿ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 1997-98 ರಲ್ಲಿ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಾಗಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ನಡುವಿನ ವರಮಾನದಲ್ಲಿನ ತಾರತಮ್ಯ 1970-71 ಹಾಗೂ 1993-94ರ ನಡುವೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತಾ ಬಂದದ್ದು, 1993-94ರ ನಡುವೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತಾ ಬಂದದ್ದು, 1993-94 ಹಾಗೂ 1997-98 ರ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಪ್ರಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಅಮಕಿ ಅಂಶಗಳು 1993-94ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಅವೇ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು(ಗ್ರಾ), ಕೋಲಾರ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಹಾಗೂ ತುಮಕೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೀದರ್, ಧಾರವಾಡ ಹಾಗೂ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಪ್ರಮಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬಡತನದ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನ ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ತಾಳಮೇಳ ಒಂದಿಷ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ತಲಾವಾರು ವರಮಾನವು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾನದಂಡವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಲು ಇರುವ ಸೀಮಿತತೆಯೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಡುಬಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಶೇ.78 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ (ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇ.40 ಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಬಡತನ ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗಿದ್ದರೆ ಆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಡುಬಡತನ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪರಿಭಾಷಿಸಲಾಗಿದೆ). 48 (ಶೇ.62) ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ (ಶೇ.38) ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವು.

3. ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವು 1991 ರಲ್ಲಿ 0.47 ಇದ್ದದ್ದು ಸುಧಾರಣೆ ಹೊಂದಿ 1998 ರಲ್ಲಿ 0.63 ಆಯಿತು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಇಂಥ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಮಕೂರು, ಮೈಸೂರು, ಮಂಡ್ಯ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಕೋಲಾರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್, ರಾಯಚೂರು ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಾರಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮಾನವಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವು ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇತ್ತು.

4. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಯುಕ್ತ ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಅಂದಾಜುಗಳ ಪ್ರಕಾರ 1960-61 ಹಾಗೂ 1998-99 ರ ನಡುವಣ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 4 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬೆಳಗಾಂ, ಬೀದರ್, ಬಿಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಗಳು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 4 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೋಲಾರ ತುಮಕೂರು ಹಾಗೂ ಕೊಡಗುಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಶ್ರೇಣಿ ಕುಸಿದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 2 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 5 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬೆಂಗಳೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಹಾಸನ, ಮಂಡ್ಯ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರುಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ.

5. ರಾಜ್ಯದ/ಜಿಲ್ಲೆಯ ವರಮಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಡುಗೆ ಖಳಿಸುಖವಾಗಿದ್ದರೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾಂ, ಬಿಜಾಪುರ, ರಾಯಚೂರು ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಾರಿ(4ಜಿಲ್ಲೆಗಳು) ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಕೋಲಾರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಮಂಡ್ಯ, ಹಾಸನ ಹಾಗೂ ಕೊಡಗು (8 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು) ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಈ ವಲಯವು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಶೇ.40 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು) ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಬಹುಪಾಲು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೃತೀಯ ವಲಯದ ಕೊಡುಗೆ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮೀರಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿ ಇದು ಮೊದಲನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕವು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ವರಮಾನದ 2/3 ಭಾಗದಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

6. ಆಯ್ದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂದು (ಆಧಾರ ಅವಧಿ) ಹಾಗೂ ಇಂದು (ಚಾಲ್ತ ಅವಧಿ) ಇರುವಂತೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

7. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ 1961 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.29.80 ಇದ್ದದ್ದು 2001 ರಲ್ಲಿ 67.04 ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಈ ಸುಧಾರಣೆ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೋಲಾರ, ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೀದರ್, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಹಾಗೂ ರಾಯಚೂರು ಈ ಆರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು.

8. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿ 1958 ರಲ್ಲಿ 96 ಇದ್ದದ್ದು. 1999-2000 ರಲ್ಲಿ 94ಕೆಕೆ ಅಂದರೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ ಆದ ಕುಸಿತ.

9. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಯು 1958-59 ರಲ್ಲಿ 54 ಇದ್ದದ್ದು, 2001 ರಲ್ಲಿ 75 ಆಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ತತ್ಸಂಬಂಧಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸರಾಸರಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 85, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 61 ಇದ್ದು, ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

10. ನಿವ್ವಳ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮಾಣ 3 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿದೆ, ಎಂದರೆ 1957-58 ರಲ್ಲಿ 76. ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಿದ್ದದ್ದು 25.5 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರು ಆಗಿದೆ. ಇಂಥ ಏರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾಲು ಶೇ.21 ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾಲು ಶೇಕಡಾ 71.

11. 1998-99 ರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರತ್ತಿರ 2/3 ರಷ್ಟು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ಪೈಕಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಂಹಪಾಲು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದೆಯೇ. ಆದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಇವೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

12. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ 100 ಕ್ಕೆ 100 ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯುದೀಕರಣ ಆಗಿರುವಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಶೇ.37.5 ರಷ್ಟು ಕುಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಸೌಕರ್ಯ ದೊರೆತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಸಾಧನೆಯ ಹಿಂದಿನ ಹಿಗ್ಗು ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಮಲೆನಾಡು ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಗ್ರಾಮಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವೆ.

13. ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿ ರಸ್ತೆ ಉದ್ದವು ಪ್ರತಿ 100 ಚದರ ಕಿ.ಮೀ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 1959ರಲ್ಲಿ 2.3 ಕಿ.ಮೀ ಇದ್ದದ್ದು, 1999 ರಲ್ಲಿ 70 ಕಿ.ಮೀ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ, ಬೀದರ್, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬಿಜಾಪುರ, ರಾಯಚೂರು ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹಿಂದುಳಿದಿವೆ.

14. 1959-60ರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 2001 ನೇ ವರ್ಷದ ವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ) ವಾಹನಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕೊಡಗು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಹನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ

ಧಾರವಾಡವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಸಂಖ್ಯೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.

15. ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವ ಸರಾಸರಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1975 ರಲ್ಲಿ 16000 ಇದ್ದದ್ದು 1996ರಲ್ಲಿ 11000 ವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯದ ಮಟ್ಟದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಶಾಖೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 13000 ವಿದ್ದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು 10,000 ವಿದೆ.

16. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಉಳಿದಿವೆ ಎಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಸೂಚಕಗಳು/ವಲಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ, ನೀರಾವರಿ ಕುರಿತಂತೆ ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಹಾಗೂ ರಾಯಚೂರು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ, ಆರೋಗ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಸ್ತೆ ಉದ್ದಳತೆಯ ಕುರಿತಂತೆ ಧಾರವಾಡ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ಮಾತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸೂಚಕಗಳು/ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು, ರಸ್ತೆ ಉದ್ದಳತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ವಾಹನಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ, ಕೋಲಾರ, ಆರೋಗ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ತುಮಕೂರು ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೋರಿಸಬಹುದು.

5. ವಂಚಿತತೆಯ ಅಂತರ

1. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ವಂಚಿತತೆಯ ಆಯ್ದು ಆರು ಗಣನಾಂಶಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಂಚಿತತೆಯ ಕೋನದಿಂದ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿ ವಂಚಿತತೆಗೆ ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು “ಅತಿಕಡಿಮೆ ವಂಚಿತತೆ” ವಾದವುಗಳೆಂದು ಹಾಗೂ ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿ ವಂಚಿತತೆಗಿಂತ ಶೇ.25 ರಷ್ಟು ಅಥವಾ ಶೇ.25 ಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಳ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೆ “ ಕಡಿಮೆ ವಂಚಿತವಾದವೆಂದು” ವಂಚಿತತೆಯ ಪ್ರಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಶೇ.25 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು “ ಹೆಚ್ಚು ವಂಚಿತವಾದವು” ಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ “ಬಡತನ ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ

ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣದ “ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ವಂಚಿತತೆಯ ಸರಾಸರಿ ಶೇ.33; ಅದರ (ಶೇ.33ರ) ಶೇ.25 ಎಂದರೆ 8.25. ಈ ಅಂಕಿಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಲಿಲಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟ ಸೊನ್ನೆ ಹಾಗೂ ಶೇ.33 ರ ನಡುವೆ ಇರುವುದೂ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ‘ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ವಂಚಿತ’ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟ ಶೇ.33 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದು ಶೇ.41.25 ನ್ನು ಮೀರದಿದ್ದರೆ (ಶೇ.33 ಶೇ.8.25) ಅಂಥ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು “ಕಡಿಮೆ ವಂಚಿತ” ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟ ಶೇ.41.15ನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು “ಹೆಚ್ಚು ವಂಚಿತ” ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟ ಶೇಕಡಾ 15.40 ರಿಂದ ಶೇ.32ರ ನಡುವಿರುವ 14 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು “ಅತಿಕಡಿಮೆ ವಂಚಿತ” ಗುಂಪಿಗೆ, ವಂಚಿತತೆಯ ಮಟ್ಟ ಶೇ.33.70 ರಿಂದ ಶೇ.40.27 ರ ನಡುವಿರುವ 7 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು “ಕಡಿಮೆ ವಂಚಿತ” ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ವಂಚಿತತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ.41.50 ರಿಂದ 46.40ರ ನಡುವೆ ಇರುವ 6 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು “ಹೆಚ್ಚು ವಂಚಿತ” ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ (ಕೋಷ್ಟಕ 5.1) ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಇಂಥ ವರ್ಗೀಕರಣ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಂಚಿತತೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಆರು ಗಣನಾಂಶಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

2. ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಯಾವ ವಿಭಾಗಕ್ಕಾದರೂ ಸೇರಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾದರೂ ಸೇರಿರಲಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಂಚಿತತೆ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಂಚಿತತೆಯ ತೀವ್ರತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಂಚಿತತೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಗಣನಾಂಶಗಳು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಂಚಿತ ವಿಭಾಗವೆಂದು ತೋರಿಸಿವೆ.

3. ವರಮಾನ ವಂಚಿತತೆಯಲ್ಲಿ 14 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವಂಚಿತತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಯಾದ ಶೇ.33 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ, ಮಿಕ್ಕ 13 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ವಂಚಿತತೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಹೆರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ.42.78 ಇದ್ದರೆ, ಅದು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ 27.29 ಇದೆ. ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವಿನ ವಂಚಿತತೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ ಸಮವಾಗಿದೆ. ಅದು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇ.42 ಹಾಗೂ ಶೇ.44 ಇದೆ. 5 ವರ್ಷ ವಯೋಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಶೇ.58 ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. 6/14 ವಯೋಮಾನದ, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ವಂಚಿತತೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಭಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂದರೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿನ ಶೇ.1.14 ರಿಂದ ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿನ ಶೇ.26.73 ರವರೆಗೆ ಭಿನ್ನತೆ ಇದೆ. ವಂಚಿತತೆ ತೀವ್ರತರವಾಗಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ ರಾಯಚೂರು ವಿಭಾಗಗಳ ಪೈಕಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪೈಕಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ. ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ/ಪುರುಷ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣದ ಭಿನ್ನತೆಯ ವಂಚಿತತೆ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಏರಿಳಿತಗಳಿವೆ. ಸಾಕ್ಷರತಾ ವಂಚಿತತೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಶೇ.28.4, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಶೇ.9.38, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ ಶೇ.24.59 ಆದರೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಶೇ.15 ಆಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೇ.15.67 ಇದ್ದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೇ.23.25 ಇದೆ.

4. ಬಡತನ ರೇಖೆಯ ಕೆಳಗಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಗದಗ, ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಹೆಲಿಗ ಪ್ರಮಾಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ತೀವ್ರ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಿಂದ ಬಳಲುವ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಂತೆ ರಾಯಚೂರು, ಸಾಕ್ಷರತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ/ಪುರುಷನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿನ ಅಂತರದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಇವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಂಚಿತ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆನಿಸಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಜಿಲ್ಲೆ ಹೆಸರುಗಳಿಗಾಗಿ ಕೋಷ್ಟಕ 5.19ನ್ನು ನೋಡಿ.)

ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯದ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ

5. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಮೂಲಭೂತ ಕನಿಷ್ಠ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ನೀಡಿದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಭಿಸಿದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಒದಗಿಸಿದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವರು ನಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯ ಮಾದರಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿತು. ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, ದಾಯಿ(ಎಎನ್‌ಎಂ) ಉಪಕೇಂದ್ರ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ವಿದ್ಯುಧೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕಳವಳಕಾರಿ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಅಸಮತೋಲನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಸಮರ್ಪಕ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ಕೆಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹರಡಿದೆ. ಆದರೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಔಷಧ ತಜ್ಞರು, ಉಪಕೇಂದ್ರದ ನಿಬ್ಬಂದಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಪಕ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು. (5.20 ಕೋಷ್ಟಕ ನೋಡಿ). ಹೊಸ ಪ್ರಸ್ತಾವಗಳತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಿ ಈಗಿರುವ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಈಗಿರುವ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೇರಿಸುವ ಬದಲು ಈಗಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದೆ.

ಭಾಗ II

ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ

6. ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸೂಚಕಗಳು

1. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ, ನಾವು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ/ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಹಂತದಲ್ಲಿ (ಸಿಸಿಡಿಐ) ಸಮಗ್ರ ಸಂಯುಕ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಿ ರಚಿಸುವ ಯತ್ನ ನಡೆದಿದೆ.

2. ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ತತ್ಸಂಬಂಧಿ ವಲಯ(9), ಉದ್ದಿಮೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸು ವಲಯ(5) ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ (ಆರ್ಥಿಕ) ಲವಯ(9), ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ (ಸಾಮಾಜಿಕ) ವಲಯ (7) ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು (5) ಹೀಗೆ ಐದು ವಲಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ 35 ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೂಚಕಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸೂಚಕವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವಂಥ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ, 175 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರತಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ವಲಯ, ಊರು ಸೂಚಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಸ್‌ಡಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಲಯಗಳ ಕೊಡುಗೆಯ ಪಾಲನ್ನು ಆಧರಿಸಿ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಶೇ.10 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೈಬೇಜ್ ನೀಡಿ ಸಲಿಯಾಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿ) ಈ ವಲಯವಾರು ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಿಸಿಡಿಐ ಆಗಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿದೆವು.

3. 'I' ಎಂಬ ಸೂಚಿಯು ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಸಿಸಿಡಿಐ ಮೌಲ್ಯ 'I' ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿರುವ 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು "ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು (i) ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು : 0.88 ಸಿಸಿಡಿಐ 1; (ii) ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು : 0.79 ಸಿಸಿಡಿಐ 0.89 (iii) ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು 0.52 ಸಿಸಿಡಿಐ 0.80 ಎಂದು ಉಪವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದೆವು.

ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದುದೆಂದರೆ

ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	:	39
ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	:	40
ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	:	35
		<hr/>
		ಒಟ್ಟು 114

4. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ 175 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪಯಕಿ ಶೇ.65 ರಷ್ಟು (=114/175) ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದು, ಇದು ರಾಜ್ಯದ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಮಟ್ಟದ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

5. ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಈ ಮೂರು ಪ್ರವರ್ಗಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರತಿ ಪ್ರವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 2 : ಸಮಗ್ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಜಿಲ್ಲೆ	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.53ರಿಂದ 0.79ರವರೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುವ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.80 ಯಿಂದ 0.88 ನಡುವಣ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.89 ಯಿಂದ 0.99 ನಡುವಣ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ
1	ಬಳ್ಳಾರಿ ಬಳ್ಳಾರಿ ಬಳ್ಳಾರಿ	ಸಂಡೂರು ಕೂಡ್ಲಗಿ	0.75 0.74	ಸಿರಗುಪ್ಪ ಎಚ್.ಇ. ಹಳ್ಳಿ ಹಡಗಲ	0.86 0.84 0.81		
2	ಬೀದರ್ ಬೀದರ್ ಬೀದರ್ ಬೀದರ್	ಬಾಲ್ಕಿ ಹುಮ್ಮಾಬಾದ್ ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ ಔರಾದ್	0.74 0.73 0.69 0.65				
3	ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ	ಸೇಡಂ ಶೋರಾಪುರ ಯಾದಗಿರಿ ಚಿತ್ತಪುರ ಅಫಜಲ್‌ಪುರ ಶಹಾಪುರ ಆಳಂದ್ ಚಿಂಚೋಳಿ ಜೀವರ್ಗಿ	0.72 0.70 0.67 0.65 0.62 0.62 0.61 0.57 0.57			ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ	0.89

4	ಕೊಪ್ಪಳ ಕೊಪ್ಪಳ	ಕುಷ್ಟಗಿ ಯಲ್ಲುಗಿ	0.64 0.63	ಕೊಪ್ಪಳ	0.81	ಗಂಗಾವತಿ	0.93
5	ರಾಯಚೂರು ರಾಯಚೂರು ರಾಯಚೂರು ರಾಯಚೂರು	ಸಿಂಧನೂರು ಮಾನ್ವಿ ಅಂಗಸುಗೂರು ದೇವದುರ್ಗ	0.78 0.69 0.63 0.53	ರಾಯಚೂರು	0.87		
1	ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗ	21		5		2	
6	ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಬಾಗಲಕೋಟೆ	ಬೀಳಗಿ	0.77	ಹುನಗುಂದ ಬಾದಾಮಿ	0.85 0.82		
7	ಬೆಳಗಾಂ ಬೆಳಗಾಂ ಬೆಳಗಾಂ			ಅಥಣಿ ಗೋಕಾಕ್ ಸೌಂದತ್ತಿ	0.88 0.86 0.86	ರಾಯ್‌ಬಾಗ್ ಬೈಲಹೊಂಗಲ ರಾಮದುರ್ಗ ಹುಕ್ಕೇರಿ	0.97 0.95 0.90 0.89

ಮುಂದುವರಿದಿದೆ

ಕ್ರ. ಸಂ	ಜಿಲ್ಲೆ	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.53ರಿಂದ 0.79ರವರೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುವ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.80 ಯಿಂದ 0.88 ನಡುವಣ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.89 ಯಿಂದ 0.99 ನಡುವಣ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ
8	ಬಿಜಾಪುರ ಬಿಜಾಪುರ ಬಿಜಾಪುರ ಬಿಜಾಪುರ	ಮುಧೋಬಿಹಾಳ್ ಬಿ. ಬಾಗೇವಾಡಿ ಇಂಡಿ ಸಿಂದಗಿ	0.69 0.69 0.66 0.64			ಬಿಜಾಪುರ	0.92
9	ಧಾರವಾಡ			ಕಲ್‌ಘೆಟಗಿ	0.84	ನವಲಗುಂದ ಕುಂದಗೋಳ್	0.99 0.95
10	ಗದಗ ಗದಗ			ಮುಂಡರಗಿ	0.88	ರೋಣ ಶಿರಹಟ್ಟಿ	0.92 0.89
11	ಹಾವೇರಿ ಹಾವೇರಿ			ಸವಣೂರು ಶಿಗ್ಗಾವ್ ಹಿರೇಕೆರೂರು	0.87 0.84 0.88	ಹಾವೇರಿ ಬ್ಯಾಡಗಿ ಹಾನಗಲ್	0.99 0.97 0.92

12	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ			ಸೂಪ (ಜೋಯ್‌ದ) ಭಟ್ಟಕ	0.87 0.82	ಅಂಕೋಲಾ ನಿದ್ದಾಪುರ್	0.98 0.92
II	ಬೆಳಗಾಂ ವಭಾಗ	5		12		14	
13	ಬೆಂಗಳೂರು (ನ)					ಆನೇಕಲ್	0.90
14	ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾ)	ಕನಕಪುರ ಮಾಗಡಿ	0.74 0.79			ಹೊಸಕೋಟೆ ಚೆನ್ನಪಟ್ಟಣ	0.97 0.95
15	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ	ಹೊಸದುರ್ಗ	0.78	ಹಿರಿಯೂರು ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ಹೊಳಲ್ ಕೆರೆ ಚಳ್ಳಕೆರೆ	0.87 0.84 0.84 0.81		
16	ದಾವಣಗೆರೆ ದಾವಣಗೆರೆ	ಚೆನ್ನಗಿರಿ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ	0.78 0.72	ಹೊನ್ನಾಳಿ ಜೂರು	0.86 0.80		
17	ಕೋಲಾರ ಕೋಲಾರ ಕೋಲಾರ ಕೋಲಾರ ಕೋಲಾರ	ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ	0.76	ಮುಳಬಾಗಿಲು ಗುಡಿಬಂಡೆ ಗೌರಿಬಿದನೂರು	0.88 0.84 0.83	ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ಮಾಲೂರು ಶೃಂಗೇರಿ	0.98 0.97 0.96 0.93 0.91
18	ಶಿವಮೊಗ್ಗ			ಸೊರಬ	0.82	ಶಿಕಾರಿಪುರ	0.92
19	ತುಮಕೂರು ತುಮಕೂರು ತುಮಕೂರು ತುಮಕೂರು	ಕುಣಿಗಲ್ ಮಧುಗಿರಿ ಗುಣ್ಣಿ ಸಿರಾ ಪಾವಗಡ	0.79 0.74 0.73 0.73 0.72	ತುರುವೇಕೆರೆ ಕೊರಟಗೆರೆ ಸಿ. ಎನ್. ಹಳ್ಳಿ	0.86 0.83 0.83		

ಮುಂದುವರೆದಿದೆ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಜಿಲ್ಲೆ	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.53ರಿಂದ 0.79ರವರೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುವ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.80 ಂದ 0.88 ನಡುವಣ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ 0.89 ಂದ 0.99 ನಡುವಣ ಸೂಚಿ	ಸೂಚಿ
III	ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗ	11		13		9	
20	ಚಾಮರಾಜನಗರ ಚಾಮರಾಜನಗರ	ಚಾಮರಾಜನಗರ	0.78	ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ	0.81 0.80		
21	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು			ಕಡೂರು	0.81	ತರೀಕೆರೆ	0.89
22	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ						
23	ಹಾಸನ			ಅರಕಲ್‌ಗೂಡು	0.84	ಹೊಳೇನರಸೀಪುರ	0.97
						ಬೇಲೂರು	0.94
						ಚೆನ್ನರಾಯರಾಯ ಪಟ್ಟಣ	0.92
						ಅರಸೀಕೆರೆ	0.91
24	ಕೊಡಗು						
25	ಮಂಡ್ಯ ಮಂಡ್ಯ ಮಂಡ್ಯ			ಮಳವಳ್ಳಿ ನಾಗಮಂಗಲ ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ	0.84 0.83 0.80	ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಮದ್ದೂರು ಪಾಂಡವಪುರ	0.98 0.95 0.94
26	ಮೈಸೂರು ಮೈಸೂರು ಮೈಸೂರು	ಎಚ್.ಡಿ.ಕೋಟೆ	0.72	ಹುಣಸೂರು ಟಿ. ನರಸೀಪುರ ನಂಜನಗೂಡು	0.88 0.87 0.87	ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಕೆ.ಆರ್. ನಗರ	0.97 0.92
27	ಉಡುಪಿ						
	ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗ	2		10		10	
ಅ	ಉತ್ತರ ವಿಭಾಗ (I+ II)	26		17		16	59
ಆ	ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗ (III+ IV)	13		23		19	55
	ಕರ್ನಾಟಕ	39		40		35	114

ಟಿಪ್ಪಣಿ: ಅಂಕಣಗಳು ಖಾಲಿ ಇದ್ದು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗುಂಪಿಗೆ ಯಾವ ತಾಲುಕೂ ನೇರಪುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

6. ಈ 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ವರ್ಗೀಕೃತ ವಿಭಾಗವಾರು ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಈ ಮುಂದೊಂದಿವೆ:

ವಿಭಾಗಗಳು	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ	ಹಿಂದುಳಿದ	ಒಟ್ಟು
ಗುಲ್ಬರ್ಗ	21	5	2	28
ಬೆಳಗಾಂ	5	12	14	31
ಬೆಂಗಳೂರು	11	13	9	33
ಮೈಸೂರು	2	10	10	22
ಒಟ್ಟು	39	40	35	114

7. ಉತ್ತರದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 59 ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು, ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 55 ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಇದ್ದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಷ್ಟು ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರದ ಭಾಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ತೀರಾ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 13 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 26 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಇದರಲ್ಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಭಾಗ III : ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು

6. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿ

1. ಪ್ರದೇಶಗಳು/ಜಿಲ್ಲೆಗಳು/ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ನಡುವೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಜನಗಣತಿ ಅಂಕಿಅಂಶ ಮಾಹಿತಿಯು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ವರಮಾನ, ಸಂಪತ್ತು ಅಥವಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಮಾನವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ ಸಹಾ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಯುಎನ್‌ಡಿಪಿಯ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿಗಳು ಜನರೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಿಜವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಜನರ ಮೇಲೆ ಹೂಡುವ ಬಂಡವಾಳವು ಜನರ ಅವಿವಾ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

3. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ದರವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ (ಶೇ.41.72) ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಶೇ.42.37). ಕೃಷಿ ಕೆಲಸವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ (ಶೇ.21.2) ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ (ಶೇ.39.00) ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ (ಶೇ.44.6) ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹುತೇಕ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಕೈಗಾಲಿಕಾ ಕೆಲಸಗಾರರ ಪ್ರಮಾಣವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ (ಶೇ.6.9) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟಿದೆ (ಶೇ.3.7). ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯೋಗವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ (ಶೇ.35) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು (ಶೇ.65) ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಖಾಸಗಿವಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶೇ.18 ಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕವು ಶೇ.82 ರ ಬಾಲಿ ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುವವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ (ಉದ್ಯೋಗ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಂಕಿ ಅಂಶ ಮಾಹಿತಿಯ ಅನುಸಾರವಾಗಿ) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಶೇ.36ರ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕವು ಶೇ.64 ರಷ್ಟು ಸಿಂಹಪಾಲು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

4. ಕಳೆದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕಾರ್ಮಿಕ ತಂಡದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿನ ಮಂದಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ 1990ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ರಚನಾ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂತ ಆದ ಕೈಗಾಲಿಕಾ ಕುಸಿತವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

8. ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ

1. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಬೆಳೆ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್‌ಗಳ ವರೆಗೆ (ಅಡಿಕೆ, ಕಡಲೆ, ರಬ್ಬರ್, ತೆಂಗು) ರೇಷ್ಮೆದ್ಯಮ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಜಾನುವಾರು ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಕೃಷಿ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರದೇಶ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರದಿಂದ ಒಗ್ಗೂಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಸಮಗ್ರ ಕೃಷಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 50 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 38 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ

ಪೈಕಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸುಮಾರು 21 ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 16 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಕೃಷಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಗೆ ತುರ್ತು ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲನು ಈ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

3. ರಾಜ್ಯದ ಒಣ ಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮೂಲ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುರ್ಬಲ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಸರಿಯಾದ ತರಬೇತಿ ಒದಗಿಸುವುದು (ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಣೆ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ, ಜೇನು ಸಾಕಣೆ ಪುಷ್ಕೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಮೆ) ಮತ್ತು ಹೆಚ್‌ಪಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಗುರುತಿಸಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಮೇಣಿನಕಾಯಿ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ತೋಗರಿಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಕಾಲಿಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುವುದು, ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್‌ಪಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಮಾಡಿರುವ ಅಂತಹ ಹಲವಾರು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು ಜನರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅವರ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

4. ಬಹುಶಃ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕೃಷಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ನಂತರದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ 33 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 12 ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 11 ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲವೆ. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ಹಾವೇರಿ, ಧಾರವಾಡ, ಮೈಸೂರು, ಕೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು(ನಗರ), ಮೇಣಿನಕಾಯಿ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ತೋಗರಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಮಾವಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಸುಮಾರು 70 ಉಪ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ 30ಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದವುಗಳಿಗೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

5. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆಗಳು, ಸರಕುಗಳ ಆಗಮನ ಮತ್ತು ವಿಲೇವಾರಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಲೆ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ವಾರಗಳ ಸರಕುಗಳ ಆಗಮನದ ಮಾದರಿಯ ಬಗೆಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರೊಡನೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಆಧುನೀಕರಣದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

6. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೊಡನೆ ಆಯ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ರಫ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಗರಿ, ಹತ್ತಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ನೆಲಗಡಲೆಗೆ ಸರಕು ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಸರಕು ಮಂಡಳಿಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ರಫ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಬೆಲೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪಶಾಮಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

7. ಇತರ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ವಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಲ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 5 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ 8 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ತಲಾವಾರು ಸಾಲ ಲಭ್ಯತೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಬಹು ಹಿಂದಿವೆ ಅಥವಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ 4 ಮತ್ತು 10 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತವೆ.

8. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಸಾಲ ಅಂತರವನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ 2500 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಯು ಸಾಲ ಒಟ್ಟು ಸಾಲ ಅಗತ್ಯತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಅದು ವಾರ್ಷಿಕ ಸುಮಾರು 5000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೂನ್ 2001 ರವರೆಗಿನ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕಿಸಾನ್ ಸಾಲ ಕಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಕೇವಲ 1661 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಹಣಕಾಸು ನೆವಿನ ಮೂಲಕ ಸಾಲದ ಅಂತರವನ್ನು ಭರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದರಂತೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು 5 ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆಯೆಂದು ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನೋಡಿ)

9. ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಂಪನಿಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

10. ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸೇವೆಗಳು, ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ರೈತರ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಮೂಹಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 7 ರೈತರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದೊಂದು ರೈತರ ಕೇಂದ್ರಗಳಿರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ರೈತರ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಐದು ಮತ್ತು ಆರು.

11. ಭಾರತದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯು ಬೆಳೆ ಕೃಷಿಗೆ ಮೂಲ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪರ್ಯಾಯವೆಂದು ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಶೈಶವಾಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಂಬಲದೊಡನೆ ಖಾಸಗಿ ವಲಯ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯವನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತ್ವರಿತ ಸಾಲಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಶೈತ್ಯಾಗಾರಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

12. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೀನು, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗಿ ಶೈತ್ಯಾಗಾರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು (ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದರಂತೆ) ಒದಗಿಸುವುದು, ವಿಮಾನ ಯಾನ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು; ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ, ಕಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ (ಮೈಸೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀಜಾಪುರ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿಗಳಲ್ಲಿ) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು, ಕೊಡಗು, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು, ಬೀದರ್, ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಮತ್ತು ಗದಗ್ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಗಮನ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಪ್‌ಕಾಮ್ಸ್ ಜಾಲವನ್ನು ತೋಟಗಾರಿಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಡನೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವಲಯ ಘಟಕಗಳಿಂದ ಸಹಾ ಪೂರಕಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

13. ತೋಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ರಫ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

14. ಕರ್ನಾಟಕವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ನೇರಳೆ ರೇಷ್ಮೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಇಡೀ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ತುರ್ತಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಮಗಳೆಂದರೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ (ಯಲಬುರ್ಗ ತಾಲ್ಲೂಕು) ಮೈಸೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ಗೂಡು ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸುವುದು, ರೇಷ್ಮೆ ಮೊಟ್ಟೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಿಲಿ ಬೇಲಿನೋಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ.

15. ರೇಷ್ಮೋದ್ಯಮದ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಡನೆ, ಭಾರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಖಾನಾಪುರ, ಹುಕ್ಕೇರಿ, ಬೈಲಹೊಮಗಲ, ಸವದತ್ತಿ, ಧಾರವಾಡ, ಭಟ್ಕಳ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಕಾರವಾರ, ಅಂಕೋಲ, ಸೂಪ,

ನಿರಸಿ, ಕುಮುಟ, ನಿದ್ಧಾಪುರ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಹಳಿಯಾಳ, ಮುಂಡಗೋಡ, ಆನೇಕಲ್, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಸಾಗರ, ಹೊಸನಗರ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಶಿಕಾರಿಪುರ, ಸೊರಬ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಮೂಡಿಗೆರೆ, ಶೃಂಗೇರಿ, ಕೊಪ್ಪ, ನರಸಿಂಹರಾಜಪುರ, ಸುಳ್ಯ, ಹಾಸನ, ಆಲೂರು, ಬೇಲೂರು, ಸಕಲೇಶಪುರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ.

16. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಯು ರಾಜ್ಯದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಅರಣ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಜನರ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದಾಗಿ (ಬೆಳೆ ಜಮೀನುಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವಷ್ಟು ಅಲ್ಲ) ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೇ ಪರ್ಯಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಪರಿಗಣನೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸರಬರಾಜಿನ ಭರವಸೆ, ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸರಿಯಾದ ಪಾಲನೆ, (ನೀರು ಮತ್ತು ಜಲ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ) ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

17. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರಿಗೆ ವರಮಾನ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳೆರಡನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 100 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪರಿಸರ ಪ್ರವಾಸಿ ಲಿಸಾರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜಲಕ್ರೀಡೆಗಳು, ಸಾಹಸ ಶಿಬಿರಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಖಾಸಗಿ ವಲಯವನ್ನು ಸಹಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೊಡಗು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಅಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

18. ಕಳೆದ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪಾಲನೆ ಶೇ.9.94 ರಿಂದ ಶೇ.2.84 ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ನೇರ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

9. ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ

1. ರಾಜ್ಯವು ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂರನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಿಂದ, ಎಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಕಾಲಿಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಯ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಖಚಿತ ಸರಬರಾಜುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಡ್ಡಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಗಣನೀಯ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾಮಾಂತರ) ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ಬೀದರ್, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಉಡುಪಿ, ಹಾಸನ,

ಚಾಮರಾಜನಗರ, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗದ 13 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ, ರಾಯಚೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾಮಾಂತರ) ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯದ 83 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹಳಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೊರತೆಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 13 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಅಥವಾ 61 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಎರಡು ಸಂಚಾರಿ ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಾಲಯಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೊರತೆಗಳಲ್ಲದೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವಾರು ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಘಟಕಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಪ್ರವರ್ಗಗಳ ನಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡದಿರುವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಸಹ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು ಇರುವ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

2. ಬಹುತೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಸಾಧಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಉಡುಪಿ, ಇದರ್ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಂಜರು ಭೂಮಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮೇವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

3. ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸಹಕಾರ ವಲಯವು ಈಗಾಗಲೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿವೆ. ಇದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು 5-10 ಲಕ್ಷ ಜನರಿಗೆ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಇನ್ನೂ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇಕಡ 100 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಹೂಡುವಳಿಯನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಸಹ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

4. 318 ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪಶು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. 20,000 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇವು ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು.

5. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೃಷಿ, ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

6. ಸುಮಾರು 300 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ಕಡಲ ತೀರ, 27000 ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ನಷ್ಟು ಖಂಡದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಳವಿಲ್ಲದ ಸಮುದ್ರದ ತಳಭಾಗ ಮತ್ತು 87,000 ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಇಬ್ಬಜಡ್ (Executive Economic Zone) ಮತ್ತು ಒಳನಾಡ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯು ಸುಮಾರು 3 ದಶ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ನ ಜಲಾವೃತ ಪ್ರದೇಶದ ಸಹಿತ ಕರ್ನಾಟಕವು ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಕಡಲು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು. ಒಳನಾಡ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳಗಾವಿ.

7. ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ 85,000 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಒಳನಾಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 2 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಜೀವನಧಾರ ಒದಗಿಸಿದೆ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೈತ್ಯಾಗಾರಗಳು, ಒಳನಾಡು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾನ್ ಪಾಂಡ್, ನೀಗಡಿ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಫ್ತು ವಲಯಗಳಿಗೆ ಶೈತ್ಯಾಗಾರ ಕೊಠಡಿಯ (ಕೋಲ್ಡ್ ಚೇಂಬರ್) ಸಾಲಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

10. ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ

1. ಐದು ಪ್ರಮುಖ ನದಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣಾ, ಕಾವೇರಿ, ಗೋದಾವರಿ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹಲಿಯುವ ಹಲವಾರು ನದಿಗಳ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಪೆನ್ನಾರ ಇವುಗಳ ಸುಮಾರು 98,406 ಎಂ.ಸಿ.ಯು ಎಂ ನಷ್ಟು ಮಳೆನೀರಿನ ಒಟ್ಟು ಅಂದಾಜು ಜಲಾನಯನ ಇಳುವರಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ ಮತ್ತೆ ಸುಮಾರು 48,000 ಎಂ.ಸಿ.ಯು.ಎಂ ನಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಮಿತವ್ಯಯಕರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ನೀರಾವರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯವು 300 ಲಿಂ 1400 ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 380 ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಹಿತ ಅಪಾರವಾದ ಅಂತರ್ ಜಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಹಾ ಹೊಂದಿದೆ. 1.40 ದಶಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಮೀಟರ್ ಒಟ್ಟು ಲೀಚಾರ್ಜ್ ಪೈಪಿ ಸುಮಾರು 0.50 ದಶಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಮೀಟರ್‌ನಷ್ಟನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸುನರ್ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮೊದಲೇ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಂತರದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಇತರ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ.

2. ಒಟ್ಟು ನಿವ್ವಳ ಉತ್ಪನ್ನ ಪ್ರದೇಶದ ಪೈಕಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಶೇ.25 ರಷ್ಟು ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ಬಹುತೇಕ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಭಾಲಿ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ (ಮೇಲ್ಮೈ ಜಲ) ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 18.11 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳನ್ನು (2000-10 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ) ಸೃಜಿಸಿದ್ದು, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಸುಮಾರು 11.63 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸರಾಸರಿ ಶೇ.38.39 ರಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಲಿ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲವೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಧ್ಯಮ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಶೇ.71 ಮತ್ತು 50 ರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಕೃಷ್ಣಾ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು (ಎಂದರೆ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ) ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳು (ಬೆಂಗಳೂರು, ಹಾಸನ, ಕೊಡಗು, ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು, ತುಮಕೂರು) ಮತ್ತು ಇತರ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳು (ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು) ಇದರ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

3. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಮುಂದಿನ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ನೀರಾವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಳಗೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವಾರಾಹಿ ಭಾಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಾದಾಯಿ ಮಧ್ಯಮಗಳಂಥ ಇತರೆ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹಿಂದುಳಿದಿವೆ. ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶವಾರು ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲದೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸಮಯಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆ I ಮತ್ತು II, ಹಿಪ್ಪರಗಿ, ಘಟಪ್ರಭಾ III ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ರಾಮಧಲ ಏತ ನೀರಾವರಿ, ಭೀಮಾ ಏತ ನೀರಾವರಿ, ತುಂಗಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆ II , ಸಿಂಗಟಲೂರು, ಇಟಗಿ, ಸಾಸಲವಾಡ, ಬಸಾಸುರ, ಗಂಧೋಲಿನಾಲಾ, ಹೋಡಿರಾಯನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕಾಗಿನಾ, ಇದೆ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ತೀವ್ರ ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳೆಂದರೆ, ಹೇಮಾವತಿ, ಯಗಚಿ, ತಾರಕ, ಅರ್ಕಾವತಿ ಮತ್ತು ನಂಜಾಸುರ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಿಳಂಬ ರೈತರಿಗೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ವಂಚಿಸಿದೆ.

4. ಸೃಜಿಸಲಾದ ನೀರಾವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆದಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ನೀರಾವರಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವು, ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿರುವ 18.11 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಜಿಸಲಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸುಮಾರು 9.03 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ಉಪಯೋಗವಾಗಿರುವ ಪ್ರಮಾಣವು, ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚಗಳ ಸುಮಾರು ಶೇ.70 ರಷ್ಟು ಈಗಾಗಲೇ ಖರ್ಚಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ಶೇ.32 ರಷ್ಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲ ಸೃಜಿಸಲಾದ ನೀರಾವರಿ

ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸೃಜಿಸಲಾದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲು ಹಲವಾರು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಾ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳೆಂದರೆ, ಸಕಾಲಿಕ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಉತ್ತಮ ನೀರು ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘಗಳ ಸೃಜನೆ, ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಬೆಳೆ ಮಾದರಿಯೊಡನೆ ನೀರಾವರಿಯ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು.

5. ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು, ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ, ಭಾರಿ ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಹೈದರಾಬಾದ್ - ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಣ ಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಲು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೇಲ್ಮೈ ಜಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹೊರಗೆ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿದ್ದು, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭಾರಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಧಾರವಾಡ, ಗದಗ್, ಹಾವೇರಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಈ ಪ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಾರಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಮಾದರಿ ನೀರಾವರಿ ನಿರ್ಮಿತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಈ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏತ ನೀರಾವರಿಗೆ ಅಪರಾವಾದ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

6. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಬಳಕೆಗೆ ಬಾರಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಒಟ್ಟು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪೈಕಿ ಶೇ.98 ಹೆಚ್ಚು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಲು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಡೆಗೆ ಈಗ ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಇದು ಸೂಕ್ತ ಸಮಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ ಬಳಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

7. ಪೂರಕವಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ನೀರು ಕೊರತೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಏತ ನೀರಾವರಿ, ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಜಲಸಂವರ್ಧನೆ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 380 ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ನೀರು ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗುವಂತೆ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಬೇಕು.

8. ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು ಹಣ ವೆಚ್ಚವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಜಲ ಬಳಕೆ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಂಡವಾಳ ತೊಡಗಿಸಲು ಬಳಕೆದಾರರ ಶುಲ್ಕವಿಧಿಸುವುದನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

9. ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ (ಕಾಡಾಗಳ) ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಬಾಕಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಕಾಡಾಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಿತಿಯು ಕಾಡಾ ಪ್ರದೇಶದ ಬಾಕಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಶೇ.50 ರಷ್ಟನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಕಾಡಾ ಅಧಿನಿಯಮವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

11. ವಿದ್ಯುತ್ ವಲಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

1. ಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪಾದನಾ ಬಳಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಮೂಲ ಅಗತ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ. ಶಕ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ. ಸಮತೋಲನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಖಚಿತ ಭರವಸೆಯ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸರಬರಾಜು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸರಬರಾಜಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಇದು ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ ಶೇ.100 ರಷ್ಟು ಗ್ರಾಮವಾರು ವಿದ್ಯುದ್ದೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸುಮಾರು ಶೇ.37 ರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

2. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಡುವೆ ವಿದ್ಯುತ್ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಈ ಅಸಮಾನತೆಯು ಅಸಾಯ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಸಮಾನತೆಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ಒಟ್ಟು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಪೈಕಿ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡ 24.21 ರಷ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. 2000-01 ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆಯು 2313 ದಶಲಕ್ಷ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳಾದರೆ, (ಶೇ.24.23), ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳಕೆ 7223 ದಶಲಕ್ಷ ಯೂನಿಟ್‌ಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಶೇ.75.77).

3. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಪರ್ಯಾಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಅಪಾರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ಯಾಯ ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ, ಗಾಳಿ, ಜಲ, ಗೋಬರ್ ಅನಿಲ, ಗಾಳಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸೌರಶಕ್ತಿ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ತಲುಪದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹಾಕುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಶಕ್ತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮವು ಈ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

4. ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇದು ಸಕಾಲವಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳ್ಳಾರಿ-ಹೊಸಪೇಟೆ ಪ್ರದೇಶದಂತಹ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮರ್ಥ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರದೇಶ (ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ) ಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 27ನೇ ಜನವರಿ 2000 ದಂದು ಅವಶ್ಯಕ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

5. ವಿದ್ಯುತ್ ಶುಲ್ಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು, ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರವಾನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆ (ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇ.30 ಮತ್ತು 38) ಯಲ್ಲಿನ ನಷ್ಟವು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿಕೆಯಾಗಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. 1994-95 ಮತ್ತು 2000-2001 ರ ನಡುವೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೌಲ್ಯ ಶೇ.100 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಹೊರಗಳನ್ನು ಬಳಕೆದಾರರ ಮೇಲೆ ಹೇರುವುದು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣಗಳಿರುವ ಹೊರತು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸಮರ್ಥತೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿನ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶುಲ್ಕದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಹೊರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಲ್ಲದ ಬಡ ಮೀನುಗಾರರು, ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ರೈತರು ಮತ್ತು ಗೃಹೋಪಯೋಗ ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಸಹಾಯಧನ ಆಧಾರಿತ ಬೆಲೆ ವಿಧಿಸುವುದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.

6. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆಯ ಪಾಲು ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ.40 ರಷ್ಟು ಆಗಬೇಕು. ಅವಕಾಶವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಶೇ.40 ರಷ್ಟಿನನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಉಪಯೋಗಿಸದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

12. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

1. ಕರ್ನಾಟಕವು ಸದಾ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ದೇಶದಲ್ಲೆ ಐದನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಆದರೂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಏಕ ಪ್ರಕಾರವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಕಳವಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ.

2. ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಭಾರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೂಚಕಗಳು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಡುವೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಘಟಕಗಳು, ಅಥವಾ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿತರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮದ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಥವಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಇದೆ. ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯು 2000-01 ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ 14 ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ 47 ಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮವು 2000-01 ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 20 ಘಟಕಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 62 ಘಟಕಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿತರಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಶೇ.20). 2000-02 ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವ 211 ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 81 ಘಟಕಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿವಿಧ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚಕಗಳ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಸರಾಸರಿಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಶೇ.28 ಆಗಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಶೇ.72 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದೆ.

3. ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ನ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 66 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 62 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 53 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 42 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಸಮಾನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 12 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೂ ಕೈಗಾರಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು

ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 23 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಪೆಯಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂಬತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 18 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳೆರಡಲ್ಲೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

4. ಹೆಚ್‌ಪಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಯು ಗದಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿರುವ ಚಿನ್ನದಂತಹ ಹೆಚ್ಚು ಮೌಲ್ಯಯುತ ಖನಿಜಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಅಂತರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶೋಧನಾ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಪರಿಶೋಧನೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಖನಿಜಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಲಯುತವಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭಾರಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಹೊಸಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಡೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗವು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಮುಂದುವರಿದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇದು ಸಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ಮಂಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮುಂತಾದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಖಾಸಗಿವಲಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದೊಡನೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ.

6. ಉದರನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಪೈನ್ಡ್ ಎಸ್ಟುಯೆಂಟ್ ಟ್ರೇನ್‌ಮೆಂಟ್ ಸ್ಥಾವರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೆಚ್‌ಪಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ, ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದೆ, ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಉದರನ ಕೈಗಾರಿಕಾಕರಣಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

13. ಸಾರಿಗೆ: ರಸ್ತೆಗಳು, ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳು, ಬಂದರುಗಳು, ವಾಯುಮಾರ್ಗಗಳು

1. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು, ರಾಜ್ಯ

ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು, ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳು, ಇತರ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳು, ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ರಸ್ತೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಟ್ಟು ರಸ್ತೆಯ ಉದ್ದ, ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ವಿಭಾಗಗಳು, ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮತೂಲಿತ ಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗದಿರುವುದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೂಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರಸ್ತೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

2. 175 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ 90 ರಷ್ಟು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಉದ್ದದ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂತರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ರಸ್ತೆ ಉದ್ದದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದ ವಂಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ.

3. ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ 50 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿದ್ದರೆ ಕಡಿಮೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ 40 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿವೆ. ಈ 90 ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ 61 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ (30 ಬೆಳಗಾಂ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 31 ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ) ಮತ್ತು 29 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ (19 ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 10 ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೂಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯು, ರಸ್ತೆ ಕೊರತೆಗಳ ಈ ಬ್ಯಾಕ್‌ಲಾಗ್ ಅನ್ನು ತುಂಬಲು 30 ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನಿಧಿಗಳ ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ. ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ದರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

4. ಕರ್ನಾಟಕವು, ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಸಣ್ಣ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ತಡದಿ ಬಂದರಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಸರಕನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಫ್ತು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂಕೋಲಾ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ರೈಲು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಹ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಭಟ್ಟಳ ಮತ್ತು ಕಾರವಾರ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ.

5. ವಿಮಾನ ಸಾರಿಗೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಅಥವಾ ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಷೆಟಲ್ ವಿಮಾನ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮೈಸೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಬೆಳಗಾಂ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಐದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಲೀಟು ಖಾತಲಿ ಅಥವಾ ಖಾತಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಲಾಭದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ ಖಾತಲಿ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ವಿಮಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ

ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ತರುವಾಯ ವಿಮಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಅವುಗಳ ಸ್ವಂತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳ ನಡುವೆ 5 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು 2 ಅಥವಾ 3 ವರ್ಷಗಳ 2 ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಸೇವೆ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

6. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ರೈಲ್ವೆ ಜಾಲದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ವಿವರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಸಿದೆ (ವಿವರಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಯ 13 ನ್ನು ನೋಡಿ) ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆ, ಜೋಡಿ ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಹೊಸ ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳು, ನೇರ ರೈಲುಗಳು ಮತ್ತು ಜಪಾನ್‌ನ ಬುಲೆಟ್ ಟ್ರೇನ್‌ಗಳಂತಹ ತೀವ್ರ ವೇಗದ ರೈಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಂದ ತೀವ್ರ ಬೇಡಿಕೆ ಇದೆ. ಬಹುತೇಕ ಈ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ತುಂಬಾ ನೈಜವಾದ ಮತ್ತು ತೀರಾ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅಸಮಾನತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಲಿ ಇರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಲಿಗೆ ಜಾಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವಿವರವಾದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅಂತಿಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ತತ್ಕ್ಷಣ ಗ್ರಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು (ಅಂತಿಮ ವರದಿಯ ಸಹಬಂಧ ನೋಡಿ).

14. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡುವುದು

1. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು, ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿಯು (ಎಸ್‌ಐಐ) ಎರಡು ಸೂಚಕಗಳಿಂದಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ (ಹೆಚ್‌ಐಐ) ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ (ಇಐಐ). ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ/ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಏಳು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು (ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು) ಸೇರಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ (ಎಸ್‌ಐಐ) ಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ನಿರ್ಧರಣೆಗೆ ಬೆಂಚ್ ಮಾರ್ಕ್ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಏಳು ಸೂಚಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿವೆ:

- ಎಸ್ 1: ಪ್ರತಿ 10,000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ವೈದ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ (ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ) 3
- ಎಸ್ 2: ಪ್ರತಿ 10,000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 8
- ಎಸ್ 3: ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ (ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲ) 67.04
- ಎಸ್ 4: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ದಾಮಾಢಾ ಪ್ರಮಾಣ (1 ರಿಂದ 10 ನೆಯ ತರಗತಿ) 34
- ಎಸ್ 5: 614 ವಯೋ ಗುಂಪಿನಲ್ಲ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಲಿದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ 10.03
- ಎಸ್ 6: ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಮೊದಲ ದರ್ಜೆ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 669
- ಎಸ್ 7: 40 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಎಲ್ ಪಿ ಸಿ ಡಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣ 56

2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿಯ (ಎಸ್ಐಐ) ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಬೆಂಚ್‌ಮಾರ್ಕ್ ಆಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯತಾ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆ ತರುವಾಯ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರವರ್ಗಗಳಾಗಿ, ಅಂದರೆ ಹಿಂದುಳಿದ, ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಮೂರು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂವಾದಿ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ : ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳ ಅನ್ನಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂವಾದಿ ಸ್ಥಿತಿ

ಸಂಖ್ಯೆಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪ್ರವರ್ಗ	ಪ್ರದೇಶಗಳು		ಕರ್ನಾಟಕ
		ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ	ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ	
1	2	3	4	5
1	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	32 (82.05)	07 (17.95)	39 (100.00)
2	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	22	16	38

		(57.89)	(42.11)	(100.00)
3	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳು	02 (5.26)	36 (94.74)	38 (100.00)
	ಒಟ್ಟು	56	59	115

3. ಈ ಅಂಶ ಅಂಶಗಳಿಂದ, ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

15. ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ

1. ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿಯು (ಹೆಚ್‌ಐಐ) ಮೂರು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರು, ಹಾಸಿಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಇದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳ ನಿರ್ಧರಣೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಬೆಂಚ್‌ಮಾರ್ಕ್ ಆಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸೂಚಕಗಳಿಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಯ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು (ಅಂದರೆ ಬೆಂಚ್‌ಮಾರ್ಕ್) ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ 3, 8 ಮತ್ತು 56 ಆಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಹ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಎರಡು ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಾಗಿ, ಅಂದರೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ತದನಂತರ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರವರ್ಗಗಳಾಗಿ ಅಂದರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ, ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಿರ್ಧರಣೆಯಿಂದ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ : ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳ ಅನ್ವಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ

ಸಂವಾದಿ ಸ್ಥಿತಿ

ಸಂಖ್ಯೆಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳ ಪ್ರವರ್ಗಗಳು	ಪ್ರದೇಶಗಳು		ಕರ್ನಾಟಕ
		ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ	ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ	
1	2	3	4	5
1	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳು	24 (60.00)	16 (40.00)	40 (100.00)
2	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳು	24 (60.00)	16 (40.00)	40 (100.00)

3	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳು	06 (15.38)	33 (84.62)	39 (100.00)
	ಒಟ್ಟು	54	65	119

2. ಈ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ತೀವ್ರತೆಯು, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. (ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ಕೋಷ್ಟಕ 15.2 ನೋಡಿ).

3. ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಅಸಮಾನತೆ ಸ್ಥಿತಿಯು, ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮೂರು ಸೂಚಕಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ ಬಹುತೇಕ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸಹ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದೇ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

4. ಮಾನವಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮಾನವಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್ ಆಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ನಿಯಂತ್ರಕೋಶಪಟ್ಟಿರುವ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಧನ ಸಹಾಯ ಬಹುತೇಕ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಅಷ್ಟೇ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್‌ನಂತಹ ಮೊದಲ ದರ್ಜೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬೇಕೆಂಬ ರಾಜ್ಯದ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

16. ಶಿಕ್ಷಣ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ

1. ನಾಲ್ಕು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಶಿಕ್ಷಕ ದಾಮಾಞಾ ಪ್ರಮಾಣ, ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದಾಖಲಾತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಯನ್ನು ಬೆಂಚ್‌ಮಾರ್ಕ್ ಆಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚಿಯ ಸಹ ರಚನೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೂಚಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಸೂಚಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಮೌಲಗಳು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಂತಿವೆ: 67.04, 34, 10.03 ಮತ್ತು 669. ಶಿಕ್ಷಣ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ (ಇಐಐ) ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಆ ತರುವಾಯ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರವರ್ಗಗಳಾಗಿ ಅಂದರೆ ಹಿಂದುಳಿದ, ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಮೂಲ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂವಾದಿ ಪಾಲುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಕಂಡುಬಂತು (16.6.2)

ಶಿಕ್ಷಣ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ : ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರವರ್ಗಗಳ ಅನ್ವಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಂವಾದಿ ಸ್ಥಿತಿ:

ಸಂಖ್ಯೆಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪ್ರವರ್ಗಗಳು	ಪ್ರದೇಶಗಳು		ಕರ್ನಾಟಕ
		ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ	ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ	
1	2	3	4	5
1	ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	03 (27.27)	08 (72.73)	11 (100.00)
2	ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	02 (18.18)	09 (81.82)	11 (100.00)
3	ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	ಇಲ್ಲ (00.00)	10 (100.00)	10 (100.00)
	ಒಟ್ಟು	05	27	32

2. ಶಿಕ್ಷಣ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸೂಚಿ(ಇಐಐ) ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಸೂಚಕಗಳ ಪೈಕಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗಲೂ ಫಲಿತಾಂಶ ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದೇ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

3. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿತರಣೆ ಕುರಿತು ನಡೆಸಿದ ವಿಚಾರಣೆಯಿಂದ, ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಎಲ್ಲ ಐದು ಪ್ರವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಪಾಲುದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಪಾಲಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಭರವಸೆ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಕೋಷ್ಟಕ 16.11 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಅಂಕಿ ಅಂಶ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸರ್ಕಾರಿ, ಖಾಸಗಿ (ಅನುದಾನಿತ), ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ (ಅನುದಾನ ರಹಿತ) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಹ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

4. ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಾನುದಾನ ನೀಡಿ ಕುರಿತ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಾಯ ಅನುದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಲಾದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅಥವಾ ನೀಡಲಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಅಥವಾ ನೀಡಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆಂದು ನಾವು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಂತ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಹಾಯಾನುದಾನ ನೀಡುವುದನ್ನು ಆತುರಾತುರವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತಹ ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಬಹುದು ಮತ್ತು ತನ್ನೂಲಕ ಮಾನವನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತೀರ ಅಗತ್ಯವಾದಂಥ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯವು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಜನತೆಗೆ ದೊರೆಯದಂತಾಗಬಹುದು. ಸಹಾಯಾನುದಾನ ನೀಡುವುದು ಯಾವುದೇ ಅಂಥ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಆತುರದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ಅಂಥ ಆತುರದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಪಾತ್ರ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಸಮಿತಿಯು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದನ್ನು ಸಮಿತಿ ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ.

5. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು, 40 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ನೀಡುವುದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಸಹ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಿರುವಂತಹ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅಂಥ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವಂಥ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಲೆಗಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಷ್ಕೃತಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಈ ತೆರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಸರ್ಕಾರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡವನ್ನು

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸುಮಾರು 40 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಅಂಥ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ತಂತಾನೆ ಮಂಜೂರಾತಿ ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯು ಆವರ್ತಕ ವೆಚ್ಚ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇಕಡಾ 10 ರಷ್ಟು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕು.

6. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾವದಿಂದ ಸಮಿತಿ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದರೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಹ ಇದು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಮಾದರಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

17. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು

1. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಲಸ್ಟ್ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ 40 ಲೀಟರುಗಳಷ್ಟು ದೈನಂದಿನ ನೀರಿನ ಸೂರೈಕೆಯು (ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ) ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಜನತೆಗೆ ಗೃಹ ಬಳಕೆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ನೀರಿನ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 55 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ ಸೂರೈಕೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ಲಸ್ಟ್ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ (1996 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕನುಸಾರ). ಆದರೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗಗಳಂತಹ ಮರಳುಗಾಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಲಸ್ಟ್ ಪರಮಾಣವು 70 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ ಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. (ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಸೇರಿದಂತೆ).

2. ರಾಜ್ಯವು, 1991 ರಿಂದ 2001 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ್ದೇ ಆದ ಕನಿಷ್ಠ ಅಗತ್ಯತೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ 1398.76 ಕೋಟಿ ರೂಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಈ ಮುಂಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಂಬತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ) ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ತ್ವರಿತ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ 2001ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ, 14095 ರಷ್ಟು ಕೊಳವೆ ಮೂಲಕ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳು, 17022 ಸಣ್ಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಾಲ್ಕು ಬಾಹ್ಯ ನೆರವಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು (ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್, ನೆದರ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಡ್ಯಾನಿಡಾ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳು) ಸಹ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದೆ (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹನ್ನೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ 2100 ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 2001 ರಲ್ಲಿ 1035.37 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ವೆಚ್ಚದೊಂದಿಗೆ 'ಜಲ ನಿರ್ಮಲ' ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಹ ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ).

3. 1990 ರಿಂದ ಎಂಎನ್‌ಪಿ ಮತ್ತು ಎಆರ್‌ಡಬ್ಲ್ಯೂಎಸ್ ಗಳಡಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜಿಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದ ಪೈಕಿ ಶೇಕಡಾ 42 ರಷ್ಟನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 58 ರಷ್ಟು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ನೆರವಿನ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 24 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡಾ 76.

4. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾದ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೊಳವೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇಕಡಾ 55 ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ 45 ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾದ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇಕಡಾ 38 ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ 62 ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. 40 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ ಠಿಂತ್ ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಪಡೆದ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

5. ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಇಲಾಖೆಯ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 40 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ ಠಿಂತ್ ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 2 ರಷ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ 2001 ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ನಡೆಸಿದ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕನುಸಾರ ಶೇಕಡಾ 62 ರಷ್ಟು ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು 40 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ ಠಿಂತ್ ಕಡಿಮೆ

ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ 43 ರಷ್ಟು ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಬೇಸಿಗೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ.

6. ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸೂರೈಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಂದ ಕಳಪೆ ಮಟ್ಟದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಬಳಕೆದಾರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ.

7. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳು ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 97 ರಷ್ಟು ಅಂತರ್‌ಜಲವನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿವೆ. ಆದರೆ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು/ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು/ಅಂತರ್‌ಜಲ ನೀರಿನ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಲೋರೈಡು ಮತ್ತು ಇತರ ಮಲನಕಾರಕಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಿದ್ದು ಆದ್ದರಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

8. ಅಂತರ್‌ಜಲದ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಬಳಕೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಮಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪಿದ್ದು ಆ ಪೈಕಿ 21 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 18 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 3 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು) ಶೇಕಡಾ 85 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂತರ್‌ಜಲವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಈ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು 'ಕಪ್ಪು' ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು 22 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 15 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 7 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು) ಶೇಕಡಾ 65 ರಿಂದ 85 ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂತರ್‌ ಜಲವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು 'ಬೂದು' ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

9. ಎಲ್ಲ ಅಂತರ್‌ಜಲ ಮೂಲಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿ, ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 37 ರಷ್ಟು ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಅಧಿಕ ಲವಣಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳಿಂದಾಗಿ ನೀರು ಉಪ್ಪಾಗಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಗಡುಸಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಮತಿಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಮುಂತಾದ ನೀರಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಇಲಾಖೆಯು ಕೈಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಫಲಿತಾಂಶಗಳಿಗನುಸಾರ, ಕೋಲಾರ, ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಗದಗ, ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಫ್ಲೋರೈಡ್, ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಒಳಿತಿಗೆ ತೀವ್ರ ಅಪಾಯ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ii) ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ

10. ಕಳಪೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮಗಳ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದಾಗಿದೆ. ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಶೌಚಾಲಯಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶ ರಾಜ್ಯದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 10 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕುಟುಂಬಗಳು ಈ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಶೌಚಾಲಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ: ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾಮೀಣ) ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಹಾಸನ, ಮಂಡ್ಯ ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾಂ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್, ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರು (20 ಹಳೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪೈಕಿ).

11. 1985 ರಿಂದ 1994-95 ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (ನಿಆರ್‌ಎಸ್‌ಸಿ) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 1994-95 ರಿಂದ 1999-2001 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಲ ಗ್ರಾಮ ಯೋಜನೆ (ಎನ್‌ಜಿವೈ) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 2000-01 ರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ್ಯೂ, ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನನೀಡುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, 2000-01 ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 30 ರಷ್ಟು ಜನತೆಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಗುರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. 2005-06 ರ ವೇಳೆಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಶೇಕಡಾ 50 ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಶೌಚಾಲಯ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಈಗಾಗಲೇ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಜನರನ್ನು, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಶೇಕಡಾ 30 ರಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

18. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:

I. ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು

1. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲ ದಶಕದಿಂದ ದಶಕಕ್ಕೆ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ನಗರ ಪಾಲಿಕೆಗಳು, ಪಟ್ಟಣ ಪರಿಷತ್ತುಗಳು/ಪುರಸಭೆಗಳು/ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು/ನಗರ ಸಮೂಹ ಸಮುಚ್ಚಯಗಳಿಗೆ ಮುಂತಾದಂಥ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಜುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಅವು ತುಂಬಾ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ನಿಲುಕಿವೆ. ಈ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲಿಯನ್ನು(ಕೆಯುಡಬ್ಲ್ಯೂ ಅಂಡ್ ಡಿಇ) ರಚಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಸದರಿ ಮಂಡಲಿಯು 1975 ರ ಆಗಸ್ಟ್‌ನಿಂದ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲಿಯು, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣಗಳು/ನಗರಗಳಿಗೆ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ (ಯುಜಿಡಿ) ಯೋಜನೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲಿ(ಇಡಬ್ಲ್ಯೂಎಸ್‌ಇ) ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

2. ಕರ್ನಾಟಕ ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲಿಯು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು 208 ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಮಂಡಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದಲಾಗಾಯಿತು 732.62 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದಲ 336 ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು 27 ಒಳಚರಂಡಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಾರಂಭಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮಂಡಲಿಯು ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 78 ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 24 ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಒಳಚರಂಡಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಇದರ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ವಿಸ್ತೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಇದರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಕರ್ನಾಟಕ ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಡುವ 208 ಪಟ್ಟಣಗಳ ಪೈಕಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 103 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 105 ಪಟ್ಟಣಗಳು) 126 ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 62 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 64 ಪಟ್ಟಣಗಳು) ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ 82 ಪಟ್ಟಣಗಳ ಪೈಕಿ 69 ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು 13 ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 7 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 6 ಪಟ್ಟಣಗಳು) ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

4. ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಸೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾದ ಮಾನದಂಡ ಇಂತಿದೆ: ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ 135 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ, 20000 ದಿಂದ 100000 ದವರೆಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ 135 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ, 20000 ವರೆಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ 70 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ. ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಕ್ಲುಪ್ತ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾದರೆ, 208 ಪಟ್ಟಣಗಳ ಪೈಕಿ 184 ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಶೇಕಡಾ 88 ರಷ್ಟು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಸೂರೈಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಸೂರೈಕೆಯಾಗದ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ (ಶೇಕಡಾ 84) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ(ಶೇಕಡಾ 92).

5. ಬೆಂಗಳೂರು ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರಕ್ಕೆ 690 ಎಂಎಲ್‌ಡಿ ಯಷ್ಟು ನೀರು ಸೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದು, ಸದರಿ ಪ್ರಮಾಣ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗ ಏನೇನೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ತಲಾ ನೀರು ಸೂರೈಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಸುಮಾರು 80 ಲಿಂದ 100 ಎಲ್‌ಪಿಸಿಡಿ ಯಷ್ಟಿದೆ. ಮಂಡಲಯ ಕಾವೇರಿ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಯೋಜನೆ ಘಟ್ಟ IV ಹಂತ I ನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರಕ್ಕೆ 270 ಎಂಎಲ್‌ಡಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು 2002 ರ ಜುಲೈ ವೇಳೆಗೆ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದೆ.

II ನಗರ ನೈರ್ಮಲ್ಯ

6. ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ ಹದಗೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಳಚರಂಡಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ 36 ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ 15 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು 11 ಪಟ್ಟಣಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ 8 ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 11 ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸುಮಾರು 162 ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ 76 ಪಟ್ಟಣಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು 86 ಪಟ್ಟಣಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ.

7. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯ ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳಚರಂಡಿ ಮಂಡಲ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಅದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಾನ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

19. ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಸತಿಯಿಲ್ಲದ ಅಸಮತೋಲನಗಳು

1. ನಗರೀಕರಣವು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕೆಲವು ನಗರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ನಗರಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಬಹುದು. ನಾಗರೀಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಗರ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು, ಸರ್ಕಾರ ಅದರ ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ದೊರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

2. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡಾ 34 ರಷ್ಟಿದ್ದು ಸದರಿ ಪ್ರಮಾಣವು ಶೇಕಡಾ 28 ರ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು 1991-2001ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 29 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 427 ಅಧಿಸೂಚಿತ ಕೊಳಗೇರಿಗಳಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 399 ಅಧಿಸೂಚಿತ ಕೊಳಗೇರಿಗಳಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕೊಳಗೇರಿಗಳು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡ, ಹೊಸಪೇಟೆ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿಗಳಂತಹ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕೊಳಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಬದುಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ತೀರ ಕಟ್ಟಡದಾಗುವೆಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ.

3. ನಗರ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ರಸ್ತೆಗಳು, ಖಾಲಿ ದೀಪಗಳು, ರಸ್ತೆ ಮೇಲ್ಮೈ ಚರಂಡಿ ಇವು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಇವರು ತೀರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು, ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಂತಹ ಇತರ ಸೇವೆಗಳು ಸಹ ನಗರ ಸೇವೆಗಳು ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಡುತ್ತವೆ. ಸುಮಾರು 224 ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ (ಯುಎಲ್‌ಇ).

4. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 68 ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ನೀರಿ ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಪೌರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆಗಳಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕ್ಲುಪ್ತ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹಲವಾರು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಖಾಲಿ ದೀಪಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಹ ಕ್ಲುಪ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಒದಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕ್ಲುಪ್ತ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಉದ್ಯಾನಗಳು ಮತ್ತು ಆಟದ ಮೈದಾನಗಳಂತಹ ಇತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪುರಸಭೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ

ಪ್ರದೇಶವು, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ನಾಗರೀಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತೀರ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

5. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ನಗರ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇವೆರಡರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಮತ್ತು ಸಮತೂಲಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಗುರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಮಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾಂ, ಚಿರಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ರಾಯಚೂರು, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆಗಳಂತಹ ಇತರ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳು ಉತ್ತಮ ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕು.

6. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ತಲಾವಾರು ವೆಚ್ಚವು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 1200 ರೂ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ 882 ರೂ. ಇದ್ದರೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ 327 ಗಳಷ್ಟಿದೆ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯ ತಲಾವಾರು ಆದಾಯ 448 ರೂ ಇದ್ದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದು 1189 ರೂ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ 981 ರೂಪಾಯಿ ಇದೆ. ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಬೇಕಾಗದರೆ ಸರ್ಕಾರವು, ಇದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವಂಥ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹಾಗೂ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಣಹೂಡುವ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು.

7. ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಳೆ ಮಾದರಿ ಆಡಳಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ಷಮರಾಗಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಣದ ಕೊರತೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ, ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಹಣಕಾಸು ಪಾಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ರಾಜಸ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಅನುದಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಹ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಡಳಿತ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದಿಂದ ಯುಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

8. ನಗರ ಯೋಜನಾ ಅಧಿನಿಯಮವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ 97 ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವೆ

ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿವೆ. ನಗರ ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೂ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಸೆಟ್‌ಬ್ಯಾಕ್‌ಗಳ ಕನಿಷ್ಠ ಅಗತ್ಯತೆ ಅಮಲ್ವಾರಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೀರ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಕರವಾಗಿದ್ದು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಯೋಜನಾ ಅಧಿನಿಯಮವನ್ನು ಎಲ್ಲ 224 ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ನಿವಾರಣೆ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೆಳಗಾಂ, ರಾಯಚೂರು, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿಗಳಂತಹ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ 15 ಕೋಟಿ ರೂಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಮತ್ತು ಚಿರಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಚಿರದರ್, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಗದಗ, ಹಾವೇರಿ ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು ಈ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ತಲಾ 10 ಕೋಟಿ ರೂಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಸಹ ನಾನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪುರಸಭೆಗಳು ಅವುಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯುಕ್ತವಾದ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು. ಮೂಲ ನಾಗರಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕೊಳಗೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ತೀರ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕೊಳಚೆ ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಂಡಲಿಗೆ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ 100 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಸದರಿ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 60 ರಷ್ಟು ಮೊತ್ತವನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

9. ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಮೂಹಿತ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅವುಗಳ ವಿವರವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮ ಮಾದರಿಗಳಾಗಿವೆ.

10. ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಕುರಿತು ಸುಸಂಗತ ಮತ್ತು ನಂಬಲರ್ಹ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಒದಗಿಸದ ಕಾರಣ ಸಮಿತಿಯು, ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಥವಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿಯ ಕೊರತೆ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 14 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳು ನಿವೇಶನಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇತರೆ 8 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳು ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದ್ದು ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಬ್ಯಾಕ್‌ಲಾಗ್‌ನ ಪ್ರಮಾಣವು 22 ಲಕ್ಷ ಕುಟುಂಬಗಳಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

11. ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಗರ ವಸತಿ ಕೊರತೆ ಧಾರವಾಡ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೆಳಗಾಂ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿದೆ, ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಚಿರದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಶೇಕಡಾ 25 ರಿಂದ ಶೇಕಡಾ 27 ರಷ್ಟು ವಸತಿ ಕೊರತೆ ಇದೆ.

12. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಕೊರತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುತೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿಯ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೈಸೂರು, ತುಮಕೂರು, ಕೋಲಾರ, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿವೆ. ಸುಮಾರು 2.42 ಲಕ್ಷ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸುಮಾರು 2.18 ಲಕ್ಷ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಸುಮಾರು 68,000 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಿವೇಶನವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಸತಿ ರಹಿತ ಮತ್ತು ನಿವೇಶನ ರಹಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಿಖರವಾದ ಚಿತ್ರ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ಮರು ಸಮೀಕ್ಷೆ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಘೋಷಿಸಿದ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಮಿತಿಯು ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತಿದೆ.

13. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಹಣ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು, ಉದ್ದೇಶಿತ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

20. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ

1. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಾಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಸುಧಾರಣೆ ಏನೇ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದರೂ, ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಿಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿದೆ. ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿದೆ. ಇದು ಈ ಮುಂದಿನವುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಶಾಖೆಗೆ ಸರಾಸರಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ('೦೦೦), 1996

ಪ್ರದೇಶ	ಗ್ರಾಮೀಣ	ನಗರ	ಒಟ್ಟು
ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ	12	8	10
ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ	16	8	13
ರಾಜ್ಯ	14	8	11

2. 1975 ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನಾ ಖಲಾಖೆಯು ಶಾಖೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ 218 ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಀಗಲೂ ಅವು ಅವು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೆನಿಸಿದೆ. (ಀ 218 ಕೇಂದ್ರಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 20.1ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ). ಅಲ್ಲದೆ ಀ 218 ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚಿತ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪೈಕಿ 158 ಕೇಂದ್ರಗಳು (ಎಂದರೆ ಶೇಕಡ 72) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೇ ಇವರ. ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂತ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಖಾ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಀ ಹಿನ್ನೆಡೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ, ಀ ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಒಟ್ಟು ಐದು ಹೊಸ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

5 ಹೂಸ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು	
ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 3	ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 2
ಕೊಪ್ಪಳ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರುಗಾಗಿ ಒಂದು	ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾಮೀಣ)ಕ್ಕೆ ಒಂದು
ಗದಗ ಮತ್ತು ಬಾಗಲಕೋಟೆಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು	ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಒಂದು
ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಹಾವೇರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು	

3. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಮೂಲಕ, ನಾವು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ (ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕು) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಀ ಕ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಀ ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಪಾಲುದಾರರ ಪಾಲನ್ನು ಸುನರೂಪಿಸುವ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ರಾಜ/ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವ ಕ್ರಮಗಳೂ ಇರಬೇಕು.

ಪಾಲುದಾರರು	ಪ್ರಸ್ತುತ	ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ
ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ	ಶೇ. 15	ಶೇ. 30
ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ	ಶೇ. 30	ಶೇ. 15
ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಬ್ಯಾಂಕ್	ಶೇ. 55	ಶೇ. 55

4. 2001-02ರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಲದ ಅಂತರವು, ಸುಮಾರು 2500 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ತತ್ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಅಂತರ ಸರಿಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 80 ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಸಾಲದ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಕೃಷಿ ವಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದು ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಿವೆ. 31ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 2000 ದಂದು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಶಾಖೆಯ ವ್ಯವಹಾರವು 14.6 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿದ್ದರೂ, ಅದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಸುಮಾರು 5.02 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಾಗಿದ್ದು ಶಾಖಾ ವ್ಯವಹಾರವು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಒಟ್ಟು ಮುಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಪಾಲೂ ಸಹ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2001 ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಶೇಕಡ 2.3 ರಷ್ಟಿದ್ದು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವಲಯವು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸದ ಹೊರತು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅವರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚಿತ ವಲಯಗಳ ಸಾಲದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಪೂರೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಪ್ಯಾರಾ 20.5). ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಲ-ಲೇವಣಿ ಪ್ರಮಾಣವು, 1990ರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 91 ರಷ್ಟಿದ್ದು 2000 ದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 62 ಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಮಾರ್ಚ್ 2001 ರಂತೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಸುಮಾರು 1/3 ರಷ್ಟಿರುವಂಥ 58 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು (ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 31 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 27 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು) ಭಾರತೀಯ ಲಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಸೂಚಿಸಿದ ಶೇಕಡ 60ರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಿವೆ. ಇತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಸಾಲ ಬಾಕಿಯಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೇರುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ, ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸಾಲಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಳಪೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾಲದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದ ಬೆಲೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಇವು ಉತ್ಪಾದಕರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆಯುಂಟು ಮಾಡಿವೆ. ನ್ಯಾಯಯುತ ಕನಿಷ್ಠ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆ ನೀತಿಯ ಪರಿಮಾಣಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲದ ಮರು ಚಾಲನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

5. ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಗತಿಗಳು ವಿಮುಖಗೊಂಡಿದ್ದು ಹಿಂದುಳಿದ/ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಹೇರಲಾಗಿದೆ. ಈ ತೀವ್ರತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಹಿಂದುಳಿದ/ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ನೆರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊರೆ ಹೇರಿದೆ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧೈಯ

ಸಾಧನೆಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪನೆ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಬಲಪಡಿಸುವಿಕೆಯು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

21. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳು

1. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೊಂದಿವೆ. ಅವುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಹಾಲು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಶೇಕಡ 31ರಷ್ಟು ಪಾಲನೊಂದಿಗೆ ಅಗ್ರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು; ಕೃಷಿ ಸಾಲ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಶೇಕಡ 18ರಷ್ಟು ಪಾಲನೊಂದಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೃಷಿಯೇತರ ಸಾಲ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಶೇಕಡ 11 ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂದು ರಾಜ್ಯದ ಸಹಕಾರ ವಲಯದ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಹಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಂಥ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಲಯಗಳ ಪಾಲು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು ತಮ್ಮ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

2. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾದ ಧಾರವಾಡ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಗಳಂಥ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ದರ್ಜೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿದೆ. ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು 1500 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ಸಾಲ ನೀಡಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಹಕಾರ ವಲಯವು ಸುಮಾರು 1000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

3. ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಪೈಕಿ, ಶೇಕಡ 38ರಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿಸಣ್ಣ ರೈತರು, ಶೇಕಡ 16ರಷ್ಟು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಹಾಗೂ ಶೇಕಡ 5ರಷ್ಟು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳವರು ಶೇಕಡ 12.5ರಷ್ಟನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಶೇಕಡ 12ರಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಅಸಮತೋಲನವಿರುವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಮಹಿಳೆಯವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುವುದು, ಬಡ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಠೇವಣಿಗಳು ಮಾರ್ಚ್ 2000ರಂದು 5,273 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನಗರ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ತಮ್ಮ ಲಾಭದಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅಧಿಕ ದರಗಳಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿವೆ ಎಂಬುದು ಮಿಶ್ರ ಠೇವಣಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸಹಕಾರ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕವು ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು

ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಬೇರೆ ಸಂಘಗಳು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಲ್ಲ. ಎಣ್ಣೆ ಉಜ ಬೆಳೆಗಾರರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ನೂಲುವ ಧರಣಿಗಳು ತೀರಾ ದುರ್ಬಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೂ, ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಫಲಗಳನ್ನು ತರುವ ಅಲ್ಲದೆ ಮೂಲ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಸುಲಭ ಪ್ರವಾಶಾವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಾಧನವೆಂದು ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ.

4. ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿವೆ. ಇದು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗ ಅತಿ ಮಹತ್ವವೆನಿಸಿದ ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಉಜ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಹಕಾರಿ ವಲಯವು ಸಬಲ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ಎರಡೂ ಆಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಭವಿಷ್ಯವು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅವುಗಳ ಸಕ್ಷಮತೆ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಹಕಾರದ ನಾಯಕತ್ವ ವೃತ್ತಿಪರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಇವುಗಳ ಸಹಕಾರಿ ವಲಯವನ್ನು ಒಂದು ಯಶಸ್ವಿ ಉದ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

5. ಎರಡು ಹಂತದ (ಓೂ ಟಯರ್) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡುವಂತಹ ರಾಜ್ಯ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಮೂರು ಹಂತದ (ಶ್ರೀ ಟಯರ್) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಅಸೆಕ್ಸ್ ಸಹಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕಿನೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿ ದರದ ಸಿಂಗಲ್ ವಿಂಡೋ ಏಜೆನ್ಸಿಯ ನೆರವು ದೊರೆತಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಸಲಿಸುಮಾರು ಶೇ.3ರಷ್ಟು ಬಡ್ಡಿ ದರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನೂ ಎರಡು ಹಂತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕ್ರಮವು ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಸಹಕಾರಿ ಅಧಿನಿಯಮಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಸರ್ಕಾರವು, ಸಹಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು, ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಲಿಸುಮಾರು ಬಹುದು.

22. ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳು (ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ)

1. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ (ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ನೆರವು ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿರುವ ರೀತಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು

ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೋಧಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಐಎಫ್‌ಐಗಳು, ಕೆಎಸ್‌ಎಫ್‌ಸಿ, ಕೆಎಸ್‌ಎಸ್‌ಐಡಿ, ಆರ್‌ಐಡಿಎಫ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಬಾರ್ಡ್, ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಯೋಜನಾ ಸಾಲಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಡ್ಕೋ ನಗರ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಯುಐಡಿಎಫ್‌ಸಿ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಗಿ “ವಿದೇಶಿ ನೆರವಿನ ಯೋಜನೆಗಳ” ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಹಣಕಾಸು ನೆರವಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡಿ, ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

2. 2000ದ ಮಾರ್ಚ್ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಐಎಫ್‌ಐಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಂಚಿತ ಹಣಕಾಸು ನೆರವಿಗೆ (ಮಂಜೂರಾತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬಡವಾಡೆಗಳು) ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಾನವು ಮೂರನೆಯ ಹತ್ತರ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಐಎಫ್‌ಐಗಳಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ನೆರವಿನ ಮಂಜೂರಾತಿ ಮತ್ತು ಬಡವಾಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂರು ಸಮಾನ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕವು ಮೇಲ್ಕುಂಪಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಐಎಫ್‌ಐಗಳಿಂದ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ತಲಾವಾರು ಸಂಚಿತ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಡವಾಡೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕರ್ನಾಟಕವು, ಐಐಐಐ, ಐವಿಎಫ್, ಎಲ್‌ಐಐ, ಯುಐಐ ಮತ್ತು ಜೆಐಸಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

3. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ ಮಾಡಿರುವ ಸಂಚಿತ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳ ಪಾಲನ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ಅದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. 2000ದ ಮಾರ್ಚ್‌ವರೆಗೆ ಕೆಎಸ್‌ಐಐಡಿ ನೀಡಿರುವ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯದ ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ಸಹ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ, ಅದರಲ್ಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಆರ್‌ಐಡಿಎಫ್ ಮೇರೆಗಿನ ನಬಾರ್ಡ್ ನೆರವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಪಾಲನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಶೇ.59ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಶೇ.41ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

4. 1997-98 ರಿಂದ 2001-2002ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಡ್ಕೋದಿಂದ ಮಂಜೂರಾಗಿರುವ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಒಟ್ಟು ಸಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.44 ರಷ್ಟು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂಥ ಯೋಜನೆಗಳು ಪಡೆದಿವೆ. ಉಳಿದ ಸಾಲಗಳ ಪೈಕಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಶೇ.27ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಶೇ.73ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇದು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಹಡ್ಕೋದಿಂದ ದೊರೆತ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಯೋಜನಾ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

5. ಕರ್ನಾಟಕ ನಗರ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮವು, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದರ ಮೇಲೆಯೇ ತನ್ನ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಂಥ ಇತ್ತೀಚಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

6. ವಿದೇಶ ನೆರವಿನ ಯೋಜನೆಗಳ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾಲು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇ.3 ಮತ್ತು ಶೇ.21 ರಷ್ಟಿದೆ. ಉಳಿದ ಶೇ.76ರಷ್ಟು ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿವೆ.

7. ಎಐಎಫ್‌ಐ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಾದ ಮಂಜೂರಾತಿಯು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿದೆ.

ಎಐಎಫ್‌ಗಳಿಂದ 2000ದ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆಗಳು.

(ಮೊತ್ತ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ)

	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು					
	2000ದ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಸಂಚಿತ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳು			2000ದ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಸಂಚಿತ ಬಡವಾಡೆಗಳು		
ಎಐಎಫ್‌ಐ ಗಳು	ಕರ್ನಾಟಕ	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಟ್ಟದ ಶೇಕಟಾವಾರು	ದರ್ಜೆ	ಕರ್ನಾಟಕ	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಟ್ಟದ ಶೇಕಟಾವಾರು	ದರ್ಜೆ
ಐಡಿಬಿಐ	135850.0	7.0	6	89004.20	6.9	6
ಐಎಫ್ ಸಿಐ	26539.0	6.2	7	23587.40	6.0	7
ಐಸಿಐಸಿಐ	119653.5	6.2	5	78837.00	6.9	4
ಎಸ್‌ಐಡಿಬಿಐ	32665.8	8.4	4	27266.80	8.9	4
ಐಐಬಿಐ	5047.7	5.0	7	3618.10	5.0	6
ಐಐಸಿಎಫ್	66.2	4.3	9	66.20	4.5	8
ಐಸಿಐಸಿಐ ವೆಂಚರ್	818.2	17.4	3	726.60	17.8	3
ಟಿಎಫ್‌ಸಿಐ	1155.6	5.9	6	511.70	4.4	10
ಎಲ್‌ಐಸಿ	8975.2	3.1	7	6952.80	2.7	7
ಯುಟಿಐ	13695.2	2.6	3	6180.20	1.6	5
ಜಿಐಸಿ (1999-2000)	102.0	1.1	10	214.50	2.8	5
ಎಐಎಫ್‌ಎಸ್	34804.50	6.1	5.	23930.85	6.1	6

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿವಿಧ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ದೊರೆತ ನೆರವು

ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ರಾಜ್ಯ			
	ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ	ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ	ಶೇಕಡಾವಾರು	ಮೊತ್ತ (ಕೋಟಿಗಳಲ್ಲಿ)
ಕೆಎಸ್‌ಎಫ್‌ಸಿ 2000ದ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಸಂಚಿತ ಮಂಜೂರಾತಿಗಳು	(ಶೇಕಡಾವಾರು) 25.5	(ಶೇಕಡಾವಾರು) 74.5	100	5090.85
ಕೆಎಸ್‌ಐಐಡಿ 2000ದ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದವರೆಗಿನ ಸಂಚಿತ ನೆರವು	26.4	73.6	100	2122.37
ನಬಾರ್ಡ್ ಆರ್‌ಐಡಿಎಫ್ 1 ರಿಂದ 6 ರವರೆಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ನೆರವು	59.4	40.6	100	1555.53
ಹಡ್ಕೋ 1997, 98 ರಿಂದ 2001, 2001 ರವರೆಗೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಯೋಜನಾ ಸಾಲಗಳು	15.3	40.6	100*	2270.67
ವಿದೇಶಿ ನೆರವಿನ ಯೋಜನೆಗಳು 2001, 2002 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುವು	3	21..5	100*	6517.95

*ವಿವರಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಯ 22 ನೋಡಿ

23. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ

1. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು, ಭೂಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಮಾನವನ ಉಗಮವಾದಂದಿನಿಂದಲೂ ಮಾನವ ಪ್ರಗತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಸೆಳೆದಿರುವಂಥ ತುರ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಜಾಗತಿಕ ಹೆಚ್ಚು ಉದಿನ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಡಿಜಿಟಲ್, ತಳಿವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಣು ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಾಗಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು, ಜನತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಡತನ/ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನತೆ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ, ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಸಮರ್ಥರನ್ನಾಗಿಸುವ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು, ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನತೆಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು

ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

2. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾರತದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಎರಡು ಮುಂಚೂಣಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ (ಐಟಿ) ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ (ಬಿಐ) ದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಜಾಗತಿಕ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹೊರಗಿನ ಕೆಲವೇ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ಸಮಿತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳ ನಿರ್ಧಾರಣೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಹ ನೀಡಬಹುದು.

3. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳು ತಲೆದೋರಿದವೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು (ಕೆಎಸ್ ಸಿಎಸ್‌ಐ) ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ 12 ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಲಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಈ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರವಾಗಿದೆ.

4. ಐಟಿ ಮತ್ತು ಬಿಐಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ, ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತಗೊಂಡಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರವೂ ಸಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವು, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದು, ಮೈಸೂರು, ಮಣಿಪಾಲ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಭೂಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ನಗರವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಾದ ಭೌತಿಕ, ಮಾನವ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸುಗಳಂಥ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

5. ಈಗಾಗಲೇ ಸರ್ಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕ್ರಮಗಳೊಂದಿಗೆ, ಹೆಚ್‌ಪಿಸಿ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐಗಳು ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ್ಯಂತ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಇತರ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ:

6. ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಕ್ಯೂಬೇಷನ್ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

7. ಭೂಕೇಂದ್ರಗಳು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬ್ಯಾಂಡ್ ವಿಡ್ತ್‌ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಮುಂಬಯಿ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲು ರಸ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮಾನ ಸಂಪರ್ಕ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಭೂ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ಪರ್ಯಾಯಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಭಾಗ IV ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಲಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ

24. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ಕ್ರೀಡೆಗಳು, ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

1. ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶವು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ಮಂಡಲಗಳು, ಸಮಿತಿಗಳ, ಅಕಾಡೆಮಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಂತಹುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ರಾಜಕೀಯ ನೇಮಕಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸರ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರ ಮನದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ.

2. ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು, ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುವ ನೇಮಕಾತಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು/ನಿಗಮಗಳು/ಮಂಡಲಗಳು, ಸಮಿತಿಗಳು, ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತಹುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

3. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಹ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ತನ್ನ ಸೂಕ್ತ ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದರು, ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ.

4. ವಿಧ್ವಾಂಸರಿಗೆ, ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಾರತಮ್ಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾಲು ಶೇ.26ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಾಲು ಶೇ.74ರಷ್ಟಿದೆ.

5. ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ (1995-2001) ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದು (ಶೇ.68) ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಶೇ.32ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿದೆ.

6. ಮಾಸಿಕ ಗೌರವ ಸಂಭಾವನೆ ತುಲನೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಪಾಲು ಸಂದಿದೆ.

7. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ.

8. ಸೇವೆಗಳು, ಸಮಿತಿಗಳು, ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ವೇತನಗಳು, ಉಪ ಕುಲಪತಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ನ್ಯಾಯಯುತ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರವು, ಹೊಸ ಶಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಶಾಸನವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇಶಿತ ಶೇ.50 ಮೀಸಲಾತಿಗೆ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಬಹುದೆಂದು ಸಮಿತಿಯು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

9. ಕ್ರೀಡೆ ಮತ್ತು ಆಟಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಸಹ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ತರಬೇತಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿಧಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಸೊರಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ಉತ್ತಮ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಟಗಾರರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು, ಈಗಿನಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ 30ರ 30.1ನೇ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

25. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

1. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಲಯಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಭರವಸೆಯ ಉದ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರುವ / ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಪಡೆಯದೆಯೇ ವರಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದೇ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

2. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 11,000 ರಿಂದ 13,000 ದಷ್ಟು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸುಮಾರು 10,000 ರಿಂದ 12,000 ದವರೆಗಿನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು 10 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ದ್ವಿಗುಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

3. ಸುಮಾರು 30,000 ದೇಶೀಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 20,000 ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ದೇಶೀಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರವು ಶೇ.15ರಷ್ಟು ಇದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದು ಶೇ.12 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲ.

4. ರಾಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳೆರಡಲ್ಲೂ ಪ್ರವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ವಿಪುಲ ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದು ತನ್ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇಶೀಯ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

5. ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಪರಿಗಣನೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿವೆ:

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮ ಹೊಂದಿಲುಗಳು / ವಸತಿಗೃಹಗಳು, ಉತ್ತಮ ಸಂಪರ್ಕ ರಸ್ತೆಗಳು, ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಸಾರಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕದ ಅನುಕೂಲಗಳು, ವಿಮಾನ ಮಾರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಅಗತ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೆಕ್‌ಸಾಕ್ (ಬೆಕ್ಸಾಕ್) ನಿಧಿಪಡಿಸಿರುವ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೂ.647.47 ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೂ.1522.04 ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚವು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಕೇರಳ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಉದ್ಯಮವೆಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕು.

ರಾಜ್ಯದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ನೀತಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಲಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿನ ಖಾಸಗಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು, ಟೆಕ್‌ಸಾಕ್ ನಿಧಿಪಡಿಸಿರುವ ವಾಸವಿಕ ಯೋಜನೆಯನುಸಾರ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು. ವಾಸ್ತವಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯಗಳ ಪಾಲನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಬೇಕು.

ವಿಮಾನಮಾರ್ಗ: ಮುಕ್ತ ವಿಮಾನ ಹಾರಾಟ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವರಿಕೆ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ನೆರವು ನೀಡಿ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕು.

I. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು

6. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಹೊರತು, ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಸುಸಜ್ಜಿತ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗೋವಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಬಾಡಿಗೆ ವಿಮಾನ ಹಾರಾಟವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಮೂಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣವು ಈಗ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಣಿದರನಲ್ಲಿರುವ ವಾಯು ಸೇನಾ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು, ವಾಯುಸೇನೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಬಳ್ಳಾರಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ಹೊಸಪೇಟೆಯ ನಡುವೆ ಹೊಸ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಕೇಂದ್ರ, ತುಂಗಭದ್ರಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಸಂಡೂರು ಗಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು.

7. ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಸಜ್ಜಿತ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿವೆ. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಣ್ಣ ವಿಮಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತಿ ಬಾಡಿಗೆ ವಿಮಾನ ಹಾರಾಟಗಳ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಆಧುನೀಕರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

II. ಹೊಸ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು

8. ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು, ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರರ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮತ್ತು ಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಮಾನ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಈ ನಗರಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ರೋಪ್‌ವೇಗಳು

ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕಾರ್ಯಚರಣೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗಾವಣೆ (ಆಫಿಐ) ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ “

ರಸ್ತೆಗಳು, ಸೂಚನಾ ಫಲಕಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಹುಡ್ಕೋದಿಂದ ಸುಮಾರು ರೂ.125 ಕೋಟಿಗಳ ಸಾಲ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಆದಾಯದ ಶೇ.50ರಷ್ಟನ್ನು ಆ ಸೌಕರ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು.

ಹೆಲಿಪೇಜ್ ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಖರ್ಚಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ 30ರ ಕೋಷ್ಟಕ 30.1ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

26. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಳಿಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ

1. 1956ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ರಚನಾ ಅಧಿನಿಯಮದ ಮೇರೆಗೆ 1956ರ ನವೆಂಬರ್ 1 ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪುನರ್ರಚನೆಯಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಕಟತೆಯನ್ನು ತರುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತ್ತು. ಅದರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾವಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳುಮೂಡಿ ಇದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ತ್ವರಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

2. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಅಂದಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ತೀವ್ರ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು, 1991ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿನಿಯಮ 35ರ ಅನುಸಾರ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿ (ಎಚ್.ಕೆ.ಎ.ಡಿ.ಐ)ಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಇದೇ ಲೀತಿ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯು (ಎಂಎಡಿಐ) 1993ರಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, 1994ರಲ್ಲಿ ಬಯಲು ನೀಮೆ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಗೋವಾ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಕೇರಳದೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 1990-91ರಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

3. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಳಿಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಸುಮಾರು ಆರಲಿಂದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿವೆ. ಮಂಡಳಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೇಲೆ 2001ರ ವರೆಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಸುಮಾರು 802 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಹೂಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಣ ಇಡುಗಡೆಗಳ ಸ್ಥೂಲ ವಿಂಗಡಣೆ ಹೀಗಿದೆ: ಎಚ್.ಕ್.ಎ.ಡಿ.ಇ.ಗೆ ಶೇ.63.44, ಎಂಎಡಿಇಗೆ ಶೇ.22.51, ಇಡಿಇಗೆ ಶೇ.3.39 ಮತ್ತು ಉಳಿದುದನ್ನು ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಷವಾರು, ಚುನಾವಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರವಾರು ಮತ್ತು ವಲಯವಾರು ಹಣದ ಹಂಚಿಕೆಗಳು / ಬಳಕೆಗಳು, ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಳಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು, (ಎ) ಯಾವುದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಧಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಡುಗಡೆ, (ಆ) ಚುನಾವಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (ಐ) ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಂದರೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವುಂಟು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೋಲಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕು.

4. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನಗಳ ಅಂಶಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳು ಚುನಾವಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇದು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತಿದೆ. ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದವುಗಳೆಂದರೆ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ವೈವಿಧ್ಯ, ಹವಾಮಾನ (ಅಥವಾ ವಾತಾವರಣ) ನೀರು ಸರಬರಾಜು, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಒತ್ತಡ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮುಂತಾದವು ಹಣದ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಥ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಚುನಾವಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತದೆ.

5. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಒಂದು ಯೋಜಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದುತಾದರೂ ಮಂಡಳಿಗಳು ಯೋಜನೆಯ ಯಾವುದೇ ಮೂರ್ತ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಅಂಶಿ ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು (ಡಾಟಾ ಬೇಸ್) ಸೃಜಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ (ಎ) ನಿಯತವಾಗಿ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು (ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸನ್ನದುಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ) (ಆ) ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಹಾಜರಾತಿ (ಐ) ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆಗಳ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆ (ಬದಲಾಗಿ ಬಹುತೇಕ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ) (ಡಿ) ವಾಸ್ತವಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಯೋಜನಾ ಪ್ರಸ್ತಾವಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು (ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಯೋಜನೆಗಳ ಮತ್ತು ಸ್ತೀಮುಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಮತ್ತು (ಇ) ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲನೆ ಅಥವಾ ಅನಿಯತ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹೀಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಪಾಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಾಲನೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮೊದಲಾದ ಮೂಲ ಅವಶ್ಯಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಆಧ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಸಂಗತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಯೋಜನೆಯಿರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

6. ಮಂಡಳಿಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸನ್ನದುಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಗಾ ವಹಿಸದೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಮಂಡಳಿಗಳ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮನೋಭಾವವಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯು, ಜನರ ನೈಜ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು, ಮಂಡಳಿಗಳ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕುಸಿದಿದೆ. ಜನರನ್ನು ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

7. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಳಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರತೆಯ ವಿಷಯವು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ 1999ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ಮಂಡಳಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆಗ ಕಾಲ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಡೆಸಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಶೇಷ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿ, (ಎಚ್‌ಪಿಸಿ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ) ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಗಡಿ ಪ್ರದೇಶ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೆ ರದ್ದುಪಡಿಸುವಂತೆ ಬಲವಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿವೆ.

8. ಸೌಲಭ್ಯವಂಚಿತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಲು ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿ, ಪರ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 371ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೇರೆಗೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೂಡಲೇ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಾಲೂಕಿಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿಕ ಹಿಂಬಾಕಿ (ಬ್ಯಾಕ್‌ಲಾಗ್) ಗಳ ವಿಶಾಲ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಹಿಂಬಾಕಿ (ಬ್ಯಾಕ್‌ಲಾಗ್) ಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಲಿಕೆ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ತಜ್ಞ ಸಮಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೆರವು ನೀಡಬಹುದು. ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಮತ್ತು ಲೋಕೋಪಯೋಗ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ, ಮುಂದಿನ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರವು ಆದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು.

9. ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ 371ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಕೇಂದ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಫೆಡರಲ್ ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದ್ದು ಅದು ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ನವದೆಹಲಿ, ಇದರ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

10. ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನವೀಕರಿಸಬೇಕು. ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ತಯಾರಿಕೆ, ಅಸಮತೋಲನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ನಿರ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧರಣೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳ ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯವಾದ ದೋಷನಿವಾರಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

27. ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

1. ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ

1. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಭೂರಹಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಂಥ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವರು ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಅನಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಅನಾರೋಗ್ಯಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವುದು ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಆಧಾರದ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

2. ರಾಜ್ಯವು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಮಜೂರಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು; ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವಂಥ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ರಚಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಗಾಧತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಅಂಥ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನಗಳು, ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಸೂರ್ವ ಮತ್ತು ನಂತರದ ನಿವಾಸಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಇರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವ್ಯಾಪಕ ಅಸಮಾನತೆ ಇರುವುದು ರುಜುವಾತಾಗಿದೆ.

3. ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ, ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಉದ್ಯೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು

ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಮೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಅಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರ ಕಲ್ಯಾಣ ವಿಧಾಯಕ, 2002 ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಒಂದು ವಿಧೇಯಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹೊರಡಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಮಿತಿಯು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

II. ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

4. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾನತೆ ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತು ಅಂಗ ಸಂಬಂಧದ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರೂ, ಅಂಗಭೇದವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ, ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಾಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

5. ಮಹಿಳೆಯರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಹಿಳೆಯರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ, ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಅಗಾಧವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಇನ್ನೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಶಿಶು ಮರಣ, ಮಗುವಿನ ಮರಣ, ಒಟ್ಟು ಫಲವತ್ತತೆ, ಪ್ರಮಾಣ, ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವ ಪ್ರಮಾಣ, ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಮದುವೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು, ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಸಂಘಟಿತ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ನೌಕರರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ.

6. ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅಂಗಾಧರಿತ ಸಂಬಂಧಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಟ್ಟಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಅಂಗಾಧರಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲವೆ.

7. ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ (ಕೆಎಂಎಮ್ಪಿ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಮೊದಲ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಒಂದನೇ ಮೂರರಷ್ಟನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡಿಸಿದೆ. ರಾಜ್ಯವು “ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ

ಯೋಜನೆ” ಯಡಿ ‘ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು’ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಿಳೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದೆ.

8. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಪದ್ಮಾವತಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ’ ಗಳಂಥ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎರಡು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಪುರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಂದನ್ನು ಹಾಸನ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ.

ಭಾಗ V : ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆ

28. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ತಂತ್ರ

1. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು, ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ ಆಧಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಗಮನ ನೀಡಬೇಕು. ಭಾರಿ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಆಧಾರಿತವಾದ ಕೃಷಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶಗಳಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಗುರಿ ಇರಬೇಕು. ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮೂಲಾಧಾರವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕುಂಠಿವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಕ್‌ಲಾಗ್‌ನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರದೇಶಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮವಾಗಿ ವಿತರಣೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡಬೇಕು. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾರು ವಲಯವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಒಟ್ಟು ಯೋಜನಾ ಖರ್ಚು ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ 7,910 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿಗೆ 2001-2002 ರಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಇವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳ ಸಮತೋಲನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಲಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ನೀರು ಸರಬರಾಜು, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮತ್ತು ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣಗಳ ಮೇಲಿನ ವಲಯವಾರು ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿನ ಇಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊರತೆ, ಇವುಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ

ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಗಳನ್ನು ತರುವಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಿಪೂರ್ಣವಾದುದು ಮತ್ತು ಬಡವರಿಗೆ ಇದು ಸ್ನೇಹಪರವಲ್ಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಸಮತೋಲನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಪೂರಕ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ಅದರ ವಲಯವಾರು ವಿತರಣೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾನವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಬ್ಯಾಕ್‌ಲಾಗ್ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿರುವಂಥ ಪ್ರತಿ ತಾಲುಕಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಕ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ.

3. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದರೆ, ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಎಂದರೆ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನ ಅವಧಿಯಿಂದಲೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯು, ಶಿಕ್ಷಣದ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದುದು, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ರಾಯಚೂರು, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಬೀದರ್, ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿಗಳಂತಹ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದಿಂದ ಗಣನೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು, ರಾಯಚೂರು, ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಮತ್ತು ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಮೌಲ್ಯವು 0.54 ರಿಂದ 0.57 ರವರೆಗೆ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ತೀರಾ ಕೆಳಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು.

4. ನೀರಾವರಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯ ಯಶಸ್ವಿಗಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅವು 2025 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯದಿರುವಂಥವುಗಳಿಗಾಗಿ ಬೃಹತ್ ಸಂಖ್ಯೆಯ ನೀರಾವರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಈ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು. 45 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗಳ ಗುರಿಯನ್ನು ಅತಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ತಲುಪುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕಾರ್ಯನೀತಿಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.

5. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ತೀರಾ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರವು, ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನದಿ ತೀರ, ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹುಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಯಾವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸಬೇಕೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕೃಷ್ಣ, ಗೋದಾವರಿ, ಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ನದಿ ತೀರಗಳೊಳಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳನ್ನು ಭರವಸೆ ಯೋಗ್ಯ ನೀರಾವರಿ ಅಡಿ ತರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೂಡಲಾಗುವ 11,000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಸುಮಾರು 15,000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳು ಭಾರಿ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಿತಿಯು ಹಣಕಾಸು ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ನೀರು ಸರಬರಾಜಿಗೆ, ಸಲಿಯಾದ 'ಬಳಕೆದಾರರ ವೆಚ್ಚಗಳು' ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಮಿತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತದೆ.

6. ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಖನಿಜ ಆಧಾರವು ನೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಗದಗ್‌ನಂಥ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಖನಿಜಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕಲೆ ಇರುವ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನ್ವೇಷಕರಿಂದ ಚಿನ್ನವು ಲಭ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಐಟಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಕೂಡ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ.

7. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಅದು ಆರ್ಥಿಕ, ಹಣಕಾಸು ಅಥವಾ ಜನಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ ಅದರ ಕೊರತೆಯ ಕಾರಣ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ 16-18 ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಬಾಬುಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ.

8. ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ವಲಯಕ್ಕೆ ಹಿರಿದಾದ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಉದಾರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಮುಚಿತವಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ರವಾನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಒಟ್ಟು ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಘಟಕಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಲಾಗ್‌ನ್ನು ಸಲಿದೂಗಿಸಲು ಸಮಗೊಳಿಸುವ ಅನುದಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹೂಡಿಕೆಯು ಅವಶ್ಯಕ. ಇದು ಯೋಜನೆಯ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಅನುದಾನದ ಮಾದರಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸಲು ಯಶಸ್ವಿ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗಗಳು ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

9. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯದಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಅಥವಾ ಇತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ/ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಎಂ.ಪಿ.ಗಳು ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಲ್.ಎ.ಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಏಕರೂಪದ ಆಧಾರದಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಹಣದ ವಿತರಣೆ ಅಥವಾ ನಿಧಿಯ ಚಡುಗಡೆಯು ಈಗಿರುವ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಸಮಾನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಚ್‌ಪಿಸಿಎಫ್‌ಆರ್‌ಆರ್‌ಐ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಮಾನ ವಿತರಣೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅಂಥ ಚಡುಗಡೆಗಳು, ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲ ಅಸಮತೋಲನಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕು.

10. ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೂ ಸಹ ಕೃಷಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿವೆ. ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಲದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮುದಾಯವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನಾನುಕೂಲಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಲೆಗಳ ತೀವ್ರ ಏರಿಕೆಯು, ಕೃಷಿಯ ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದೆ, ತತ್ಸಂಭವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವವರನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಘಾತಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಸರಕು ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸುಮಾರು 1000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಲೆ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೈತ್ಯಾಗಾರ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ (ವಸತಿ) ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಂಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಹರಿಯುವಂತೆ ಉದಾರೀಕರಣ ಕ್ರಮಗಳು ಕೂಡ ಇರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳು, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಶೇಖರಣಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಂಥ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಗಮನ ನೀಡಿದರೆ, ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಗೆ ಕಾಲಮಿತಿ ಇರಬೇಕು. ಅದು ಪಟ್ಟಣ ಯೋಜನೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು, ಅವು ನಗರೇತರ/ನಗರದ ಒಳಗಿನ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನದೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ನಗರ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದುವರೆದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯಾವುದೇ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಭಾಷಾವಾರು ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ದೊರಕಿಸುವ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಗೊಂದಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಥಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮುಂದುವರೆದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಧಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಭಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಬೆಂಚ್‌ನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗದಂಥ ಇತರ ಭಾರಿ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕೂಲ್ ಬೆಂಚ್ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಉನ್ನತ ನ್ಯಾಯಿಕ ಸೇವೆಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ತರುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

11. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾನಗೊಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ, ಖಾಯಂ ನಿವಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅವು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಿನ ಪರಿಹಾರಗಳೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಸಹ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯ ವೆಚ್ಚ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದದ್ದು.

12. ಸಮತೋಲನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೀಯ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳನ್ನು ಭೌತಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಹೂಡಿಕೆ ಉತ್ಪಾದಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭ್ಯೇತಿಸಬಾರದು. ಶಾಲೆಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ರಸ್ತೆಗಳು ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಜನರು, ಸೇವೆಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕ್ರೀಡೆಗಳು, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕಳವಳ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚಳುವಳಿ ಹೂಡುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಈ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವಾದ ವಿತರಣೆ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯ ಎಂಬುದು ಪರಿಹಾರವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಮತೋಲನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಸೂರ್ವವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆಯು, ವಿಲೀನತೆಯು, ವಲೀನತೆ ಆದರೆ ತಿರಸ್ಕಾರವಲ್ಲ, ಸಮೀಕರಣ ಆದರೆ ಉಚ್ಚಾಟನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಆದರೆ ನಾಶ ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಈ ಅಂಶಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮೂಲಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಲಾಗನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ವರಮಾನಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಭೌತಿಕ ಸೌಕರ್ಯ ಗಳು ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಬಾರದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನತೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಮುಚಿತ ಜೀವನ ಪರಿಸರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

13. ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಹಣದ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಹೊಸ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವಿರಬೇಕು. ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮತೋಲನಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು, 45 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ್ದು ಈಗಿನ ಶಾಸನ ಬದ್ಧ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಡಿ, ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 371ನೆ ಅನುಚ್ಛೇದದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಂಥ ಹೊಸ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು, ಈ ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು.

14. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ, ಜನರನ್ನು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು "ಸ್ವ ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು" ಇವುಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಇವು ಸೇವಾ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು

ಜನರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಬಹುದು.

29. 2000-2002/03 ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯನೀತಿ:

1. 1970ರ ದಶಕದಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯು ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಾಸ್ತವೀಕರಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸಿತು. ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾದ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ಶೇ.50 ವೈಭೇಜ್ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು/ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲು ಇತರ ಮಾನದಂಡ ಪೈಕಿ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಡತನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬಡವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು 1970ರಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲಾದ ಉದ್ಯೋಗ ಭರವಸೆ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ವಸತಿಗೃಹ ಯೋಜನೆಯು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಂತರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಯೋಜನಾ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಆಕಾಲದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕತ್ವವು ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದ್ದ, ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ, ನೇಮಕಾತಿ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೇಮಕಾತಿಗಳ ಹಲವಾರು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸುನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು.

2. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಏಳನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಈಗಿನ ಸರ್ಕಾರವು ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದು ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ಧಾರವೆನಿಸಿದೆ.

3. ಈ ಸಮಿತಿಯ ಪರಿಶೀಲನಾಂಶಗಳು, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಅನುಸರಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ ನೀತಿಯ ಯಾವುದೇ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಮಿತಿಯು ಈಗಿನ ಸರ್ಕಾರವು 2000 ದಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯನೀತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ, ದಾಖಲೆಗಳು ನಿರ್ಬಂಧ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ.

4. 613 ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಥರ್ಮಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್-7 ರಲ್ಲಿ 210 ಮೆಗಾವಾಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ; ಒಟ್ಟು 90 ಲಕ್ಷ ರೂ. ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಯ್ದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು; ಕೆಎಫ್‌ಡಬ್ಲ್ಯೂ(ಜರ್ಮನಿ ನೆರವು) ಯೋಜನೆಯಡಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ 26 ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸುವುದು; ಈಶಾನ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಏಳು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು; ತುಂಗಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆ, ಹಿಪ್ಪರಗಿ ಯೋಜನೆ, ಹಲಿನಾಲಾ ಯೋಜನೆ, ಗಂಡೋಲಿ ನಾಲಾ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಘಟಪ್ರಭಾ ಯೋಜನೆಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ನಿರಾಶ್ರಿತ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಗತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನಾಗಿ ನೀಡಬಹುದು.

5. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, 531 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೇರು ಸೊಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ (ಶರಾವತಿ ಏಲ್ ರೇಸ್) 240 ಮೆ.ವಾಟ್ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು 135 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ, ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಯ್ದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಯು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

6. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗತಕ್ಕ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗಾಗಿ 2002-2003ನೇ ಸಾಲಿನ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಣದ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಯೋಜನೆಗಳ ಪೈಕಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು.

- i) ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್, ರಾಯಚೂರು, ಬಿಜಾಪುರ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ ನೀಡುವ ಯೋಜನೆ;
- ii) ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ 20 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಹಣದ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ, ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ನಗರ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು;
- iii) 1035 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 11 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನೆರವಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಯೋಜನೆಯಾದ ಜಲ ನಿರ್ಮಲ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು;

- iv) ಧಾರವಾಡದಲ್ಲ ಕೃಷಿ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ;
- v) ಸೋಲಾಪುರ-ಗದಗ್ ಗೇಜ್ ಪರಿವರ್ತನೆ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ 20 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲಾಗಿದೆ;
- vi) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸೀಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲ 10 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬಜೆಟ್ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

7. ಹಾಗೆಯೇ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಯೋಜನೆಗಳ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದರೆ:

- i) ಕಾವೇರಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ನೀರಾವರಿ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ 300 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ.
- ii) ಬೆಂಗಳೂರುನಲ್ಲ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪಾರ್ಕ್.
- iii) ಹಾಸನ-ಮಂಗಳೂರು ಗೇಜ್ ಪರಿವರ್ತನೆಗಾಗಿ 15 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಜೆಟ್ ಹಣ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
- vi) 300 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರವರ್ಗದ ರಸ್ತೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಯೋಜನೆ.

8. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದೊಳಗೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲ, ಅನ್ವಯವಾಗುವೆಡೆಯಲ್ಲ ವಿದೇಶಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹಂಚಲಾಗಿದೆ. ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲನ ಈ ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಯು 2002-03ನೇ ಸಾಲನ ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲ ಸಹ ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದುದು.

30. ವಿಶೇಷ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ : ಒಂದು ರೂಪರೇಷೆ

1. ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವೆಚ್ಚದ ಏರ್ಪಾಟು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸ್ಥಳ ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. 10ನೇ ಯೋಜನೆಯ ಐದು ವರ್ಷಗಳು ಮತ್ತು 11ನೇ ಯೋಜನೆಯ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ 2003 ರಿಂದ 2010 ರಿಂದ 2010 ರವರೆಗಿನ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾದ ತಾರತಮ್ಯ/ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಇದರ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಧೈಯೋದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ/ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣ ತೊಡಗಿಸುವುದು, ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾದ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಆಗದೆ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸೂರೈಸಲು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಅಗತ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು/ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ನಿರೀಕ್ಷೆ ವಲಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, 2003-2005, 2006-2008 ಮತ್ತು 2008-2010 ಈ ರೀತಿಯ ಕಾಲ ಪರಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು, ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳೆಂದು ಮೂರು ಆಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಸೇರಿದೆ.

3. ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಸುಮಾರು 16,000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸಲಾದಂತೆ ಪ್ರಮುಖ ವಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕೋಷ್ಟಕ 30.1

ಎಂಟು ವರ್ಷದ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ವಲಯಗಳ ವೆಚ್ಚದ ವಿವರ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ವಲಯಗಳು ವಲಯ/ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ	ವೆಚ್ಚ ಕೋಟಿ ರೂಗಳಲ್ಲಿ
I	ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು	
1	ಕೃಷಿ (ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ/ ಭೂಸಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಯಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ನೇರ ಹೂಡಿಕೆ, ಬೆಲೆ ಸ್ಥಿರೀಕರಣ ನಿಧಿ)	2000
2	ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ	100
3	ತೋಟಗಾರಿಕೆ	100
4	ಮೀನುಗಾರಿಕೆ	70
5	ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ	70
II	ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ	
1	ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು	600
2	ಜಿ. ಪ. ರಸ್ತೆಗಳು	400
3	ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಸರಬರಾಜು	4500
4	ಗ್ರಾಮೀಣ ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ	1600
III	ನೀರಾವರಿ	
1	ನೀರಾವರಿ	7800
2	ಆಲ ಮರು ಪೂರಣ ಯೋಜನೆ	200
IV	ಶಕ್ತಿ	
1	ವಿದ್ಯುತ್	3000
V	ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳು	
1	ಕೈಗಾರಿಕೆ (ಕೈಗಾರಿಕಾ ಶೆಡ್‌ಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ)	400
VI	ಸಾರಿಗೆ	
1	ರೈಲುಗಳು	500
2	ವಿಮಾನ ಇಳಿದಾಣಗಳು/ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ	1000
3	ಬಂದರುಗಳು	150
VII	ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ	
1	ಐ.ಟಿ ಮತ್ತು ಬಿ.ಟಿ	200

ಮುಂದುವರಿದಿದೆ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ವಲಯಗಳು	ವೆಚ್ಚ ಕೋಟಿ ರೂಗಳಲ್ಲಿ
	ವಲಯ/ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ	
VIII	ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳು	
1	ಬ್ಯಾಂಕು ವ್ಯವಹಾರ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	10
IX	ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು	
1	ಆರೋಗ್ಯ	800
2	ಶಿಕ್ಷಣ	1000
3	ಕ್ರೀಡೆಗಳು	25
4	ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ	2000
5	ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ	200
6	ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು (ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಗರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಒಳ ಚರಂಡಿ ಮಂಡಳಿ)	3000
7	ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗ, ಮಹಿಳಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ	1000
	ಒಟ್ಟು	30725
	ಪೂರ್ಣಾಂಕಗಳಲ್ಲಿ	31,000
	ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ (114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು) ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾದ ಹಣದ ನೀಡಿಕೆ	15,000
	ನಿವ್ವಳ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೆಚ್ಚದ ಏರ್ಪಾಟು (114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು)	16,000

4. ಸಮಗ್ರ ಸಂಯುಕ್ತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಸಂಚಿತ ವಂಚಿತತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜ್ಯದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳ ನಡುವೆ ವೆಚ್ಚದ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಇದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ (ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ) ಶೇ 40 ರಷ್ಟು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಚಿತ ವಂಚಿತತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ (ಸಿಡಿಐ)		ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆಯ ಶೇಕಡಾ ಪ್ರಮಾಣ
ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗ	8.06	ಶೇಕಡಾ 40.0 = (8.06/20.26)
ಬೆಳಗಾಂ ವಿಭಾಗ	4.12	ಶೇಕಡಾ 20.0 = (4.12/20.26)
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗ	5.32	ಶೇಕಡಾ 25.0 = (5.32/20.26)
ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗ	2.76	ಶೇಕಡಾ 15.0 = (2.76/20.26)
ಒಟ್ಟು	20.26	

5. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಒಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೆಚ್ಚದ ಪೈಕಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕವು ಶೇ.60 ರಷ್ಟನ್ನು (9600 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ) ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕವು ಶೇ.40 ರಷ್ಟನ್ನು (6400 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ) ಪಡೆಯಲಿವೆ.

6. ಸಮಿತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ತನ್ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೊರತೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗಾಗಿ ಯೋಜನಾ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು/ಇಲಾಖೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಕಾಲಬದ್ಧ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಜೊತೆಗೆ, ಈ ವರದಿಯ 32ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾದಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಪಾಫಲಗಳಿರಬೇಕು.

31. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

1. ಸೂರಕ ಯೋಜನೆಗೆ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯವು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಇಂಥ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದರ ತಲಾವಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವೆಚ್ಚ 2,266 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಇಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಹರಿಯಾಣದಲ್ಲಿ 3,241 ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 2,480 ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ತಲಾವಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವೆಚ್ಚವು 2,317 ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬ್ ನಲ್ಲಿ 2,591 ರೂ ಆಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ತಲಾವಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ 1993-94 ರಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಈಗ 7ನೇ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನ ಕೊರತೆಯು, 1991-92 ರಲ್ಲಿ 513 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿದ್ದದ್ದು 2002 ರಲ್ಲಿ 2,724 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಕೊರತೆಯು 1991 ರಲ್ಲಿ 513 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿದ್ದದ್ದು 2002 ರಲ್ಲಿ 5,127 ಕೋಟಿ ರೂಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಹತ್ತರಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಎಸ್‌ಎನ್‌ಡಿಪಿ ಯ ಒಂದು ಅನುಪಾತದಂತೆ ಅದು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ.2,50 ರಿಂದ 5.05ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ರಾಜ್ಯವು 1991 ರಿಂದ 2002 ರವರೆಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ವೆಚ್ಚ ಏರ್ಪಾಟು ಅಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು 1988 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.32.24 ಇದ್ದದ್ದು 2001 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.20ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ಎಸ್‌ಎನ್‌ಡಿಪಿಗೆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಂತ ತೆರಿಗೆ ರಾಜಸ್ವ, ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಂತ ತೆರಿಗೆಯೇತರ ರಾಜಸ್ವ, ಕೇಂದ್ರದ ವರ್ಗಾವಣೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಬಂಡವಾಳ ವೆಚ್ಚಗಳಂಥ ಅದರ ಗಣನಾಂಶಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿತ್ರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಋಣವು 1991-92 ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 849 ಕೋಟಿ ರೂಗಳಿದ್ದದ್ದು 2001 ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 27,000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಎಸ್‌ಎನ್‌ಡಿಪಿ ಒಂದು ಅನುಪಾತವಾಗಿ ಅದು 1991-92 ರಲ್ಲಿ ಶೇ.3.2 ಇದ್ದದ್ದು 2001 ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇ.31 ರವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಋಣದ ಮೇಲೆ ಬಡ್ಡಿಯ ಸಂದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾದ ರಾಜಸ್ವ ಶೇ.4.8 ರಿಂದ ಶೇ.27.2ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಹಣಕಾಸು

ಯೋಜನೆ 2001ರ ಪ್ರಕಾರ ಋಣದ ಸೇವಾ ಪ್ರಮಾಣವು 2005ರ ವೇಳೆಗೆ ಶೇ.23 ನ್ನು ತಲುಪುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಮುಂಬರುವ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯ ಹಣಕಾಸು ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ನೀಡಲು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣ ಉಳಿಯುವಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಪಡೆಯಲು ಸಾಲ ಎತ್ತುವುದರ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಉಳಿತಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ವಹಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರಚಿಸಬೇಕಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರದ ಸಮಿತಿ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

2. ಹಿಂದಿನ ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಬತ್ತಳಿಕೆ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ರಾಜಸ್ವಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು, ತೆರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆ ಭಾರದ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ತಲಾವಾರು ತೆರಿಗೆ ರಾಜಸ್ವವನ್ನು ತಲಾವಾರು ಎಸ್‌ಎನ್‌ಡಿಪಿ ಗೆ (ಶೇ. 8.4) ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆಯ ಅನುಸಾರ ಮೌಲ್ಯ ಸೇರ್ಪಡೆ ತೆರಿಗೆ(ವ್ಯಾಟ್) ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜಸ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆಯು, ತನ್ನ ಪ್ರಾರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಈಗ ಅನುಮತಿಸಿರುವ 200 ಬಾಬುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ರಾಜಸ್ವವನ್ನು ತರಬಹುದು ಆದರೆ ಅದೇನೂ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತ ತರಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

3. ತೆರಿಗೆ ಸುಧಾರಣಾ ಆಯೋಗವು, ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ಒಂದು ರಚನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ತೆರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗುರಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು, ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಸೂಚಿಸಿದ ತೆರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪುನರಚನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರುವ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಪರಿಣಾಮಾತ್ಮಕ ನಿರ್ಧರಣೆಯನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಹಣಕಾಸು ಯೋಜನೆಯು, ಋಣದ ಒಟ್ಟು ಭಾರ 2005ರ ವೇಳೆಗೆ 46,364 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಹಣಕಾಸು ಕೊರತೆಯು 2005 ರಲ್ಲೂ ಸಹ 5,234 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಋಣವು ಪ್ರಚಲಿತ ದರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಮುಂದುವರಿದರೆ, ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಅಂತಿಮ ವರ್ಷವಾದ 2010ರ ವೇಳೆಗೆ, ಋಣದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷಿಪಿಸುವ ಭಯವು ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

4. ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ದೊರಕುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ, ವಿದ್ಯುತ್ ದರಗಳ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳಂಥ ಮೂರು ವಲಯಗಳು, ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪರಿಹಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

5. 2002-2003 ರಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆಯೂ ಸೇರಿ ಸುಮಾರು 17,000 ರೂ.ಗಳ ನೀರಾವರಿ ಹೂಡಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ.6 ರಷ್ಟು ಸಮಂಜಸ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು, 1985 ರಿಂದ ವಿಧಿಸಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವರದಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ದರದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತರುವ ಹಾಗೆ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 15,000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಷ್ಟು ಭಾರಿ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣೆಗೆ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರಿಂದಲೂ ಏನೇನು ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಬಾರದೆ ಗಂಭೀರ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ದರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ರಾಜ್ಯವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 1000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಷ್ಟು ವರಮಾನ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಬದಲಾಗಿ 3,000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಷ್ಟು ಹಣ ಹೊರಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯುತ್ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 4000 ಕೋಟಿ ರೂ. ಋಣಾತ್ಮಕ ವರಮಾನ ಆಗುತ್ತಿದೆ.

6. ರಾಜ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು 22,000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ಒಟ್ಟು ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅವು 1700 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳ ಸಂಚಿತ ನಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಧನದ ಮೂಲಕ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಜೆಟ್ ಬೆಂಬಲವು ಕೆಪಿಐಸಿಎಲ್‌ಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸಹಾಯ ಧನವೂ ಸೇರಿದಂತೆ 4000 ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಆಯೋಗವು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವಂತೆ, ಈ ರಾಜ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹವಳುವುದಾದರೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಬಂಡವಾಳ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಐದು ಅಥವಾ ಆರು ರಾಜ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರಿಬಿಡಬೇಕು.

7. ಈಗ ಪೌರ ನಿಕಾಯಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ನಿಧಿಗಳು ಏನೇನೂ ಸಾಲದು ಅವುಗಳ ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಕಾಯಗಳಿಗೆ, ಅವುಗಳ ಕಳಪೆ ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆಪಿಐಸಿಎಲ್ ನಂಥ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಉಂಟುಮಾಡದಂಥ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

8. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸದೆ ರಾಜ್ಯವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಆಗ ಈಗಿರುವ ಯೋಜನಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾರ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಮಾಣದ

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಜನಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಲು ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

9. ಸರ್ಕಾರವು ಅದರ ಹಲವಾರು ಯೋಜನಾ ಪರಿಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ನೆರವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ, ಪರಿಣತ ನಿಕಾಯವು ಋಣದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲಾದ ಕೆಲವು ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಈ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್, ಏಷಿಯಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ನಬಾರ್ಡ್, ಹುಡ್ಕೊ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಇತರ ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ದೇಶಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ.

32. ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ

1. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವು ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವಂಥದ್ದು. ಯೋಜಕರು, ಇರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲೇ ಗರಿಷ್ಠ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮಟ್ಟವುಳ್ಳ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ವಲಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತೋರಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನದ ಉದಯವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕಳಕಳಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ಅನುಮಾನತೆಗಳು ಒಂದು ಮಿತಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ತರುವಾಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದವು. 80ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಸಮತೂಕದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ, ಸಂಘಟನೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

2. ಸಮತೂಕದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಂಥ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳೆಂದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಆಧಾರಿತವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಜನರ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಆದರಿಸಿರುವುದು, ಯೋಜನೆ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವುಳ್ಳ ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು

ಅದನ್ನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನಾ ಸಂಘಟನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮಿಳನಗೊಳಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ನಮ್ಮ ಯೋಜನಾ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮುಂದಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ.

3. ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧರಿಸಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

4. ಪಂಚಾಯತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶಾಂತರಿಕಾರಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆಯು ಸದಸ್ಯರ ನಡುವೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಹಂಚುವ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು, ಇದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

5. ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಪೂರಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

6. ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

7. ಮತ್ತು ಉಪ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಗರ ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಸಮೀಕರಣಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹಣದ ಹಂಚಿಕೆಯ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಈ ವರದಿಯ 6ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಚಿತ ವಂಚಿತತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಇತರ ರಚನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಲಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾದ ಒಬ್ಬ ವೃತ್ತಿಪರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬೆಂಬಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿಬ್ಬಂದಿ ಇರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ದರ್ಜೆ ಮತ್ತು ಪದನಾಮವನ್ನು ನೀಡಿರಬೇಕು. ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಎಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಲು, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ

ಯೋಜನಾ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುವ ಪರಿಣತ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಭಾಗ ಇರಬೇಕು. ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಹಾಯಕರು ಇರಬೇಕು. ಇವರು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನಾ ವಿಭಾಗದ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಭಾಗದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನದ ಅಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಲು, ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯ/ಜಿಲ್ಲಾ/ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಪರಿಣತರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲು ನೇಮಕಾತಿ ಕಾರ್ಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಅದೇ ರೀತಿ ಈ ಅಂತಿಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾದ 35 ಸೂಚಕಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸೃಜಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಅದನ್ನು ಇಂದೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಯೋಜಕರು ಅದನ್ನು ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಅಕರ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪರಾಮರ್ಶನ ಅಂಶವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಗಮನ ನೀಡಬೇಕು.

ಅಂತಿಮ ವರದಿಯು, ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಏಕೀಕರಣದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಜಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣಾ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಹಾಗೂ ಸಮತಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಹೊರಗಿನ ಸಂಶೋಧನಾ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಬೃಹತ್ ಮಾಹಿತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮಗಳು ಸಮ ತೂಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಆದರ್ಶ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನನಸು ಮಾಡುವಂಥ ಒಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರವು ನಾಂದಿ ಹಾಡಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೆಂಬ ಆಶಯ ನಮ್ಮದಾಗಿದೆ.

ಇ.ಆರ್.ಮ.

ದಿನಾಂಕ: 5.8.2013